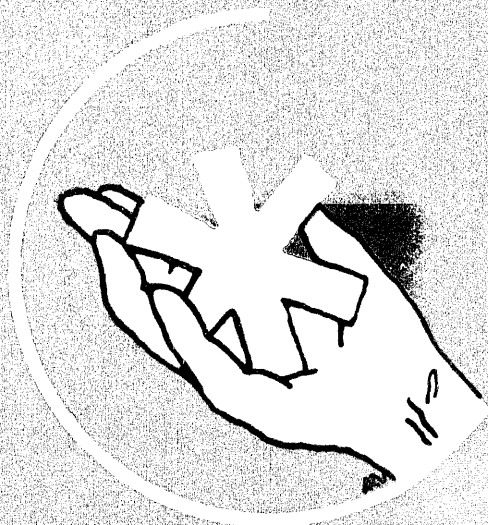

EESTI NOORUS

Nr. 10 OKTOOBER 1936

S I S U K O R D :

Aksel Kurd: Õhtumeelne. Luuletus. K. Inciūra: Inimesele. Luuletus.
A. Kasemets: Prof. Th. Lemba kahekordse juubeli puhul. Artikkel.
A. H. Tammsaare: Meie noorsoo arengust. Artikkel. P. Grünfeldt:
Vaja on selgust. Artikkel. P. Grünfeldt: On tulnud sügis... Luuletus.
V. Mettus: Menuka draamateose kirjutamise peareeglid. Artikkel.
Maarda Utuste: Hingede-aeg. Artikkel. Ervin Uibo: Kangelas-
kalmudel. Luuletus. H. Tarand: ÜENÜ III kirjandusvõistlusest.
A. Laaneloo-Koppa: Eksiränd. Luuletus. H. Rikand: Okupatsiooni
päevilt. Kirjutusi. Pedro Krusten: Öppursõdur. Öppursõduri testa-
ment. Luuletused. Mark Twain: Kohtamine usutlejaga. Huumor.
Noorsoo töömailt. Reproduktsioone jm.

EESTI NOORUS

Alates 1936. a. maksab „Eesti Noorus“:

aastas Kr. 2.50 ÜENÜ liikmeile aastas Kr. 2.00
poolaastas „ 1.50 „ „ poolaastas „ 1.00

Hoolimata odavast hinnast ilmub „Eesti Noorus“ vähemalt 32-lehe-
küljelisena 12 korda aastas.

„Eesti Noorus“ avaldab:

1. kõrgeväärtuslikke algupäraseid novelle, jutustusi, luuletusi jne. nii vanemalt kui nooremalt autoreilt;
2. artikleid kultuuriküsimuste, eriti noorsoo-organiseerimise ja tegevuse kohta;
3. tõlkekatkeid maailmakirjandusest;
4. põhjalikke arvustusi parimate kirjandustoodete kohta;
5. ülevaateid noorsootööst jne.

„EESTI NOORUS“ jääb nagu seni kõrgele tasemele ja püüab rahuldada kõiki meie rahvusliku omapära propageerimisel ja viljelemisel, eriti kasvavat noorsugu.

TELLIGE „EESTI NOORUS“ 1936. JA 1937. AASTAKS!

TALLINNAS, OKTOOBER 1936

8. AASTAKÄIK

AKSEL KURD

Õhtumeelne

Taas sumedana kurvameelne saabub õhtu
õhk niiske: küllastunud rohkest sajust.
Näib: päiksenooled pistet läbi pilveajust,
sest läänetaeval kobrutamas verist vahtu.

Kuid aegamisi tumeneb ja kustub seegi,
ja läbipaistmatuks saab pilves taevavõlv
ja upub mullalõhnalisse auru nurmenõlv, —
ei häiri unist rahu enam keegi...

Ja jõest venib aasadele laiuv udulint,
sääb kasteheina ladval tilku tuhandeid
on nõrgutamas alla klaasist päid.
Ning läbi kaste rada — hiljuti on läbi mint.

Vist eemal vähjaliste varjud tumed need,
mis udus, — tallat kastes nende raad.
Kuid udu tiheneb ja katab metsad, maad,
ja ümber salalikult sulisevad veed...

— — —

See sumbne õhtu unisena hinge heitub,
kui võõras eksimus on meeles, mõttes,
ja võõras eksimus ka igas tõttes, —
reaalne tõelikkus salapärasusse peitub.

Kazys Inčiūra

KAZYS INČIŪRA

INIMESELE

*End tihti muutes, aegu sügavusse uuristund,
sa tulid naeratuse rahu näol. —*

*Vend, oo, kui suur sa oled oma hiigelsuuruses
ja, oo, kui väike nõrkusehoo käes.*

*Sus elas hiiglane — kui kaitsesid printsesse sa,
sest räägib draakonite üle võit.*

*Sa rüütel olid — voorus säras püha messina,
tad saatis helisevi kelli hõik.*

*Nüüd pilvi välke korjad pihku alguses,
siis elustad ja äratadki töö.*

*Kuid rännasklevat hämarust kas iial valgustad,
kui hämardub su hinge hämar öö?*

*Kui, lille, mis on põimit looklevaist madudest,
sind õitsvat hoiab kuristiku äär. —*

*Pilk eksleb sul veel tummis tähestiku sadudes,
kuid pea Kāsi Suur sind kutsub säält.*

*Ning rõõmu keerises ja kurbustegi erguses
ma kogu hingest armastan vaid sind.*

*Kui suur, kui ülev oled loomishelguses
ja nõrkuses kuis armas sinu hing!*

*Autori loal leedu keelest
ALEKSEI RANNIT*

Prof. THEODOR LEMBA

Tema kahekordse juubeli puhul

ANTON KASEMETS

Laupäeval, 10. skp. oli „Estonia” kontsertsaali kogunenud rohkearvuliselt muusikasõpru, et avaldada oma austust ja lugupidamist meie pianistide seniorile prof. Theodor Lemba le tema kahekordse juubeli — 60. sünnipäeva ja 35-a. muusikalise tegevuse — puhul.

Tänapäeva noored, kes on harjunud sellega, et meil on muusikakoole peagu igas linnas ja igasuguseid era-muusikaõpetajaid ja „tunniandjaid” igas kolmandas majas, kes kõik juhivad noori muusikahuvilisi igavese iluallika — muusika — radadele suurema vaevata ja kuludeta, ei suuda mõista neid raskusi, mis tuli ületada noorel inimesel oma ideaalide poole püüdmisel tollal, kui meie praegune teenealine juubilar oli veel noor ja seisis küsimuse ees, millist teed kaudu astuda ellu ja kuidas rajada oma saatus ning tulevik. Pidi olema küll suur ja sügav ta kiindumus muusikasse ning kindel ja kõikumatu ta usk enda võimetesse, kui ta sõandas valida omale

elukutseks pianisti karjääri ajal, mil meil klaver ja klaverimuusika olid veel peagu täiesti tundmatuks maailmaks, ning riskis siirduda sellele karjääri teetevõimistamiseks Venemaa suurde pealinna — Peterburi.

Oma isalt — tollal Tallinnas hästituntud klaverihäälestajalt ja tantsudeks klaverimängijalt Gustav Lembalt — pidi ta küll olema pärinud oma sügava muusikalise kire, mis sai ta saatuse määrajaks, oma energiliselt ja ettevõtlikult emalt aga selle raugemata sitkuse ja visaduse, millega ta asus rühkima oma ideaalide poole kõigi teel olevate raskuste ja takistuste kiuste. Ja, ennäe, need vanemalt pärandatud aarded viisid noormehe hiilgavalt sihile: õppinud Peterburi konservatooriumis klaverit 1893. a. peale, algul prof. F. Blumenfeldi ja hiljem prof. von Ark'i juhatusel, ta lõpetas selle 1901. a. esimese eesti klaverikunstnikuna. Ent sellega ta veel ei leppinud; ta siirdus veel samal aastal Viini end täiendama peamiselt kla-

veripedagoogikas kuulsa prof. Leschetitzky juure, kelle omapärase kooli hüvesid ta on hiljem nii viljakalt ära kasutanud oma pikajalises muusikapedagoogilises tegevuses.

Selle järele asus ta juba täiesti küpse pianistina pikemale kontsertreisile, mis viis ta Viinist üle Dresdeni, Leipzigi, Berliini ja teiste muusikaliste keskuste Pariisi, kus kõigjal lõikas võiduloorbereid. Hiljem siirdus ta Venemaale, kus läbistas kontserteerides paljud suuremad linnad, kaasaarvatud ka Peterburi ja Moskva. Ühe sellise pikema turnee Venemaal tegi ta 1904. a. koos kuulsa viiulivirtuoosi Jan Kubelikuga. 1908. a. asus ta Riiga sealse muusikakooli õppejõuks, kus 1910. valiti ka juhatajaks. Maailmasõja ajal 1915. a., mil Riia muusikakool evakueeriti Sisse-Venemaale, siirdus Th. Lemba Peterburi konservatooriumi õppejõuks, kus ta 1918. a. ülendati professoriks. 1922. a., mil elu Venemaal muutus väga raskeks, opteerus ta ja asus Tallinna elama, kus töötab seniajani konservatooriumi professorina spetsiaalse klaveri alal. See nüüd juba aastaid kestnud muusikapedagoogiline tegevus on osutunud väga viljakaks ja meie noorele muusikakultuurile suuresti

Prof. Th. Lemba

kasuks, kuna Lemba on kasvatanud meile arvuka pere noori pianiste, kes tulemusrikkalt jätkavad oma õpetaja tööd meie muusikakultuuri levitamisel, süvendamisel ja rikastamisel.

Eriolist märkimist ja hindamist väärivad ka Th. Lemba rohkearvulised esinemised pianistina mitmel pool kodumaal, eriti aga need kontserdid ja esinemised, mis toimusid sajandi algaastail, mil need olid meile veel täielisteks uudisteks ja tolleaegsele noorsoole otse ilmutuseks. Neist olgu mainitud tähtsamatena esinemised „Vanemuise“ hoone õnnistamisel (1906. a.) ja I eesti muusikapäeval (1909. a.) Tartus, VII üldlaulupeol (1910. a.) ja „Estonia“ uue hoone avamisel (1913. a.) Tallinnas, kontserdid Tallinnas, Narvas, Pärnus ja m. 1906. a. sügisel jne.

Kuigi juba 60-aastane, ei ole meie lugupeetud juubilar veel kaugeltki lõpetanud oma suurt elutööd, vaid on suuteline oma noorusliku energiaga jätkama seda veel kaua aastaid kasuks ja õnneks meie muusikakultuurile. Selleks tervist ja jõudu ka meie poolt!

V. AALTONEN: „Muusika“

Meie noorsoo arengust

Kogu oma iseseisvuse ajal oleme kurnud, et meie noorsugu ei taha kuidagi rahuldavalt areneda. Alguses kurtsime seda ülikooli kasvandikest, viimasel ajal nihutame esiplaanile keskkoolide õpilased. Viimaste ebarahuldava edasijõudmisega püüame põhjendada ka üliõpilaste visa vaimset arenemist. Selles seisukorras poleks midagi imestada, kui keskkoolid seletaksid oma nõrkust algkoolide puudulikkusega.

Ometi oleme oma koole ja õpetust nendes korraldanud ja reformeerinud aina välismaiste eeskujude järele. Me oleme katsunud oma lapsi lasta võimalikult kõike teisiti õppida, kui õppisime kord ise. Seda põhjendame uute õppeviiside kerguse ja otstarbekohasusega, mis võimaldab lühema aja ja vähema vaevaga õpilasel omandada palju rohkem. Selles lootuses olemegi siis katsunud õppeainete mahtu ja hulka tuntavalt tõsta, nii et meie lapsed peaksid lõpetama alg- kui ka keskkooli palju suurema vaimse varaga, kui tegime seda kord meie ise.

Millest siis see kurtmine meie noorsoo vähesest arenemisest? Milles selle nähtuse põhjus? Kes selles süüdi?

Juba ilma pikema mõtlemiseta ja üksikasjalise arutamisetä ajab nagu loomusund ütleva: kõige vähem võib selles süüdi olla noorsugu ise. Tema pole ju korraldanud ega reformeerinud koole, tema pole avastanud ega tarvitusele võtnud uusi õppeviise, tema pole lisanud õppekavva uusi aineid, tema pole kirjutanud ega käima pannud aina uusi õpperaamatuid, tema on pidanud ainult sellega leppima, mis meie, vanad, oleme teinud. Ja oletada, et praegune noorsugu oleks läbisegi andetum, tõntsim, kui olime kord meie, see oleks vististi pisut liig julge samm.

Agas kus võiksid siis olla meie noorsoo vähesese arenemise põhjused?

Tuleb meelde möödunud õnnis aeg,

mil meil algas propaganda karjama-
janduse parandamiseks. Meil leidis
siis kõrgestiharitud asjatundjaid, kes
olid õppinud Lääne-Euroopas ja kes
teadsid, mis sündis sel alal Saksas,
Taanis või Hollandis. Nende maade
eeskuju nad siis meilegi soovitasid. Ja
meil leidis küllalt ärksaid põlluhari-
jaid ja karjakasvatajaid, kes katsusid
oma kodus õilsaid välismaa eeskujusid
teostada. Pealegi oli see üsna kerge:
too lähemast mõisast tõulooma vasikad
ja oota, kuni nad kolme, nelja aasta
pärast on täiskasvanud, siis eladki
varsti nagu mõni taanlane või holland-
lane.

Agaga ometi ei elanud, kuigi olid sul
sama tõugu lehmad nagu taanlasel või
hollandlasel. Ei elanud sellepärast, et
puudus esiotsa taanlase karjamaa,
taanlase karjalaut, taanlase turg, kogu
olustik.

Sama kogemus kordus põlluharimi-
ses. Ei aidanud masin, kui polnud põl-
du ega heinamaad, kuhu masinaga ligi
pääsed. Agaga nii mõnigi mees pidi enne
arutu palju vaeva nägema kivilõhkumi-
sega, mätaste juurimisega, maakuiva-
tamisega, maaparandamisega, enne kui
masin hakkas end tasuma ja nii mõnigi
mees pidi enne pankrotti minema,
kui hakkas õieti taipama, mis tähenda-
vad tegelikult elus õilsad eeskujud.

Loomade, põldude, heinamaade juu-
rest oleme nüüd jõudnud inimeste juur-
de. Nendega katsetada polnud meil
enne iseseisvust kuigi palju võimalust,
agaga nüüd on meil käed vabad. Ja üsna
lühikese ajaga oleme arusaamisele
jõudnud, et nagu loomade ja masina-
tega, samuti ei aita ka inimestega vä-
lismaised eeskujud kuigi palju.

Ja mitte sellepärast, et need eesku-
jud oleksid halvad, vaid meil ehk puu-
duvad olud nende eeskujude teostami-
seks. Maad, kust võtame eeskujud oma
noorsoo kasvatamiseks, on praegusele
astmele jõudnud pika töö, katsetuse ja
vaevaga. Peab oletama, et enne kui ha-
kati noorsugu nõnda kasvatama ja
arendama, pidi õpetajaskond kogu oma
ümbruskonnaga sellekohaselt arenenud
olema.

Agaga millal oli meie õpetajaskonnal
ja meie teadlikumalgi ühiskonnaosal —
teistest rääkimata — vastavaks arene-

miseks aega ja võimalust? Ennem pidi
leppima lihtsa laenamise, ülepeaka-
la ülevõtmisega. Ent kui see paratama-
tult sündis nõnda, miks me peaksime
siis nii väga arvama, et meil osatakse
ja suudetakse vähegi rahuldavalt välis-
maade õilsaid eeskujusid noorsoo kas-
vatuses teostada?

Tõenäolikk on, et me oma noorsoo
arenemisega tänapäev palju rohkem
rahuldusime, kui me tema õpetamise
ja kasvatamisega vähem oleksime kat-
setanud ja selle asemel teda lihtsalt õpe-
tanud ja kasvatanud, kuigi meie õppe-
viisid poleks kuulunud just kõige
moodsamate hulka ja kuigi õppeainete
hulk oleks olnud praegusest vähem.

Arenemine ei olene ju niipalju aine
hulgast kui temasse süvenemisest. Ai-
ne liigsus tingib mitte süvenemise, vaid
pinnal libisemise.

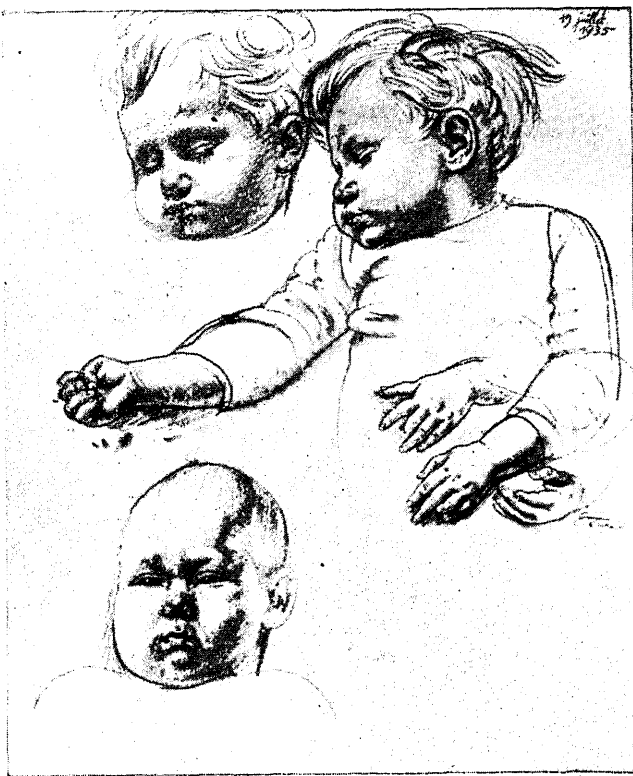
Õppeviiside uuendamine ja õppeai-
nete avardamine on muu seas paljudelt
vanemailt võimaluse võtnud oma laste
õpetust ja arenemist jälgida või selles
nõutaval korral siin-seal kaasagi ai-
data: nad peavad leppima palja pealt-
vaataja osaga. Sest paljude leidub neid,
kel jätkub huvi või võimalustki kõiki
õppeuuendusi ühes lastega omandama
hakata, et siis neid nende töös toetada.

Nõnda kaob peagu igasugune lähem
vaimne side õppiva noorsoo ja kas-
või kõrgema haridusegagi vanemate
vahel. Noorsoo arendamine jääb pea-
asjalikult kooli hooleks. Kuid seda on
vähe, liiatigi et koolgi, nagu tähenda-
tud, olude sunnil ei saa seda olla, mis
ta teissuguseis tingimusi olla võiks.

Muidugi, peale kooli ja kodu on veel
teised mõjud. Agaga need on nagu
meelega või kiuste sellised, et neist
vaimse arenemise soodustamist loota
oleks otse vägitöö.

Esimeses järjekorras nimetame siin
sporti kõigis tema harudes, mida har-
rastatakse ja soovitatakse tervise pä-
rast. Sest meie armastame korrata
vana roomlase sõnu: terves kehas ter-
ve vaim.

Kuid imelikul viisil on enamasti ikka
nõnda, et kui kellelgi on hästi terve
keha, siis võib temal küll ka terve
vaim olla, agaga see vaim on vähe arene-
nud. Ja mis peab: kui nii väga tooni-
tatakse keha arendamist ja kasvatust,

ED. VIIRALT

„Lapsepead“

ega siis vist nii väga palju aega ei jää vaimu arendamiseks ja kasvatamiseks. Aga aigavates kultuurides on nähtavasti vaimu arendada ja kasvatada palju raskem kui keha.

Lisaks ei või unustada, et sport ei mängi tähtsat osa mitte ainult tege-likkuses, vaid ka kirjanduses, eriti aja-kirjanduses, mida nii laialt loetakse. Igal lehel on terve külg või veel roh-kem määratud sporditeadete tarvis, mis kubisevad kodu- ja välismaistest võistlusist ning rekorditest. Ja pangem tähele: neid teateid loeb õppiv noor-sugu kõigepealt, kui ta lehe kätte võ-tab.

Mõjuva kasvatusvahendina peaks veel nimetama kinot, mis surub teatri ja kontserdid tagaplaanile. Aga meie kõik teame, millise arengu eest hoo-litseb film oma rõhuvas enamuses. Sel-les võib ükskõik mida leida, mitte aga taotlust vaimseks arenguks, olgu fil-mid noorsoole lubatud või keelatud.

Ja meie teatergi — eriti oma algu-pärasos osas — on viimasel ajal vai-muarendavat vähe suutnud pakkuda. Selle puuduse kõrvaldamiseks on kat-sutud aseainena tarvitada dramatiseer-inguid, mis on mõnelt poolt valla

päästnud ägeda protesti. Aga see tun-dub naljakana ja arusaamatuna, seni kui näidendi aseained on elulisemad ja sisukamad kui näidendid ise. Vastasel korral kaob aseaine vististi ilma pro-tesstitagi.

Loeteldud toimingute ja asutuste kõr-val võiks noorsugu veel mõjustada see ühiskond, mille keskel ta sünnib, kas-vab, liigub. Aga nagu juba tähenda-tud, meie noorsugu ümbritseval ühis-konnal tema suuremas osas ei saa juba oma elu- ja olutingimusilt avaramaid ja sügavamaid vaimseid huvisid olla. Sellepärast ei saa ta ka noori selles arendada, mis tal omal puudub. Vaim-ne areng on harilikult lill, mis tär-kab ainelise arengu väetislaval.

Õeldust jätkub, et aimata, kui eba-soodsais tingimuses kasvab ja areneb meie noorsugu. Meie kõik muretseme palju enam parketi, elektrofütseerimise, välismaiselt eeskujuliku rõivastuse ja sõiduvahendite kui vaimsete varandus-te eest. Meil kõigil on palju tähtsam välimine joon kui sisemine sügavus. Me oleme valmis terved linnaosad maha kiskuma selle välise joone pä-rast. Sama välise joone pärast anname maastikele, puistikele, platsidele uue tegumoe, hoolimata, mis see maksab. Pole siis ime, kui ka noorsugu hakkab taotlema ennem välisjoont kui sisemist sügavust.

Hakkakski pisut õudne, kui oletada, et noorsugu areneks oma ümbrusele vastupidises suunas. Mis saaks siis meie paljudest asutisist ja lokaalidest, kuhu oleme matnud nii palju rahvus-likku ja ebarahvuslikku kapitali, pea-legi veel välismaa eeskujul? Mõtelgem ometi, mis sünniks, kui üliõpilane ei teeks eksameid enam konspektiga, vaid raamatuga, mille lugemine nõuaks ohv-riks kohvikus istumise aja? Mis saaks pealinna sigimishoogsest lokaalihul-gast, kui meil kasvaks noorsugu, kes vaimse arengu tõttu ei suudaks neid enam isade-emade eeskujul külastada?

Aga olgem mureta, noorsugu, nagu kogu maailmgi, jäljendab palju meel-samalt oma eelkäijate ja õpetajate te-gusid kui sõnu. Sellepärast pole ole-tada, et ta nii väga tõttaks oma vaimu arendama, kui seda ei tee isad ega emad, onud ega tädid, tuttavad ega võ-

Vaja on selgust

Väga võrastavaid, kuid seda enam huviäratavaid teateid kuuldu varakevadel toimepandud hümnilaoliste ja rahva pidulaulude ning ühislaulude hindamise žürii tegevusest. Nagu teada, said võistlusele saadetud helindite eest auhindu täiesti senitundmatud isikud. Niipea kui see selgus, võis igauks tahes-tahtmata järeldada, et meie vanemad ja ka nooremad kõigile tuntud ning tunnustatud heliloojad võistlusest osa ei võtnud. Aga nagu nüüd tagant järele üksikult heliloojailt kuuldu, pole see asi olnud kaugelki nii, sest võistlusest olevat osa võtnud peagu kõik meie heliloojad, kes ühe, kes mitme, kes veel rohkema teostega, millede hulgas leidunud päris tüsedaid töid.

Kui see nii on, siis tõuseb küll küsimus, mispärast neist keegi pole saanud auhinda. Kas on olnud nende helindid nii nõrgad või peituvad nende kõrvalejätmisses mõned teised põhjused, mida meie ei tea. Ei taha ju uskuda, et meie vanameistrid ja suurte helindite loojad võisid sinna saata alaväärtuslikumaid töid kui noored ja tundmatud inimesed, kes võib-olla heliloomingu alal on olnud meie meister-heliloojate õpilased.

Edasi kuuldu muusikameeste suust, kellele võistlusel olnud laule pärast žürii otsust on antud ka omaltpoolt läbi vaadata ja kes siis ka õige põhjalikult seda läbivaatamist on toimetanud, et võistlusele saadetud laulude hulgas ikkagi leidis küllalt häid, kunstilisteadaid ja sobivaid laule, mis oleksid väärinud palju enam esiletõstmist ja sobivat auhindamist kui need, mis nüüd on auhinnatud.

Seepärast vajaks see küsimus hädasti selgitust. Ei tahaks ju uskuda, et peale muusika-

hivõõrad. Neil kõigil leidub selleks vähe aega, kui nad tahavad kõiki avatud ja avatavaid lõbu- ja ajaviiteasutusi ülal pidada: lõbu ja ajaviide lämmatab vaimsed huvid.

Ometi tahaks loota ja uskuda, et meil tekib kui mitte täna, siis homme noorsugu, kes pöördub oma isade-emade puruaineliselt teelt kõrvale ja andub vaimsetele huvidele, vaimsele arengule. Tahaks seda kas või sellepärast, et tänapäev püütakse vaimsedki asjad pöörduda ainult tulu ja karjääri allikaks.

lise väärtuse hindamist žüriil oleks võinud olla hindamise juures isiklikke või teisi mõõdupuid kui ainult jutusolevate helindite kunstiline väärtus ja ühtlasi nende sobiv ilme rahvalauludena. Ei taha ka uskuda, et meie helimeistrite muusikaline andekus oleks alles nii madal, et nendega iga tundmatu noor-mehe võib võistlusele asuda ja võistlusele saadetud laulude hulga vaadates ometi veel võitagi. Kui see oleks nii, mis peaksime siis oma muusikakunstnikest üldse uskuma ja neilt veel loota tohtima. See oleks ju avalik pankrotitunnustus meie heliloomingu alal, mida mina ja ühes minuga suur hulk muusikaarmastajaid kunagi ei või uskuda ega usugi.

Sellepärast oleks vajaline, et keegi, kes selle looga lähemalt tuttav, selles asjas olukorra selgitamiseks lähemalt sõna võtaks. Ehk selguksid siis selle võrastava nähtuse põhjused.

On tulnud sügis

P. GRÜNFELDT

On tulnud sügis.

*Ja loodus põimib oma kleidisse,
mis oli roheline, juba värviplakke,
kuld kollaseid ja veripunaseid —
ka teistes värvides sääl on nii neid.
Ja lilledest, mis õitsid õrnasti,
nii mõnedki ju tunnud külmanappe
ning asuvad ju aiavarjus prügis.*

*See saatus kõikide. Ei möödu ta
siin kellestki, kel elu rinnas.
Kas keegi juurtega on mullapinnas
või käib ta ringi kahe jalaga,
kord koputab ta külge kaduvik;
aeg möödunud, mil olid õnnelik!*

*Jah, oli aeg kord imeline hää,
mil mõnumõtted uitlesid su peas,
mil rõõmu palju, muret aga vähe
sa kuningana käisid teiste seas,
ja mõtlesid: eks see nii ikka jää!
Ei teisi mõtteid tulnud sulle pähe.*

*Kuid see ei jäänud niil
Aeg lendas, kadus kevad, suri suvi,
ja tulid hallad, kadus eluhvi —
sind noorusmaale aeg ei enam vii!*

*On tulnud sügis oma värvikullas
ja saabund kaduvik...
Aeg olgu lühike või pikk,
ka sina varsti puhkad kodumullas!*

Menuka draamateose kirjutamise peareeglid

Kuna meie noorsugugi tegeleb kirjanduslike küsimustega, kuna temagi on huvitatud teatrisse puutuvast küsimusist, ja kuna temagi on osa võtnud eriti temale — kuigi võrdlemisi väikesel määral — korraldatud näidenditevõistlusist, siis vist ei teeks viga siinkohal veidi vaadelda, millised on ehtsa näidendi (täht. mitte dramatiseeringu ega lugemisdraama) kirjutamise praktilised peareeglid.

Ei tohi kõigepealt hetkekski unustada, et draama, olgu ta tragöödia, komöödia või midagi vahepealset, on eeskätt määratud laval ettekandmiseks. Niinim. „Lugemisdraama” on kas surnult sündinud või parimal juhul liigne luksus, igatahes aga tarvitatakse temas draamatilist vormi kurjasti.

Teiseks ei tohi unustada, et näidendid kannavad ette ja käivad vaatamas harilikud inimesed, mitte aga üleloomulike omadustega varustatud inglid. Seepärast peab draamakirjanik alati meele pidama ühelt poolt näitlejaid, et näit. peategelasele hiiglapikad monoloogid ei tuleks üksteisele otsa, teiselt poolt publikut, et teda mitte vaevata nendesamade monoloogide kuulamisega või liig sügavasse ideedesse süvenemisega — draama ei ole filosoofiline traktaat, kuigi temas võib olla filosoofiat õige palju, pealtvaataja alateadvusse mõjuval kujul.

Teater on määratud laiale massile, mille koostis on väga mitmekesine. Seda massi peab arvestama näitekirjanikki, kes oma teost tahab näha menuga laval ette kantuna. Näitekirjanik peab hästi tundma massi hingeelu (kui me sõna „mass” asemele paneme „publiku”, siis ei muuda see midagi). Eriti hästi peab lavakirjanik loomulikult tundma oma rahva psühholoogiat, kuigi mass — vähemalt, mis puutub ta tundmusisse — on õieti igalpool üks ja sama.

Kõige kaunima menu on draamakirjanik saavutanud siis, kui ta teos meeldib kõigile, täht. kui ta küllaldaselt määral on suutnud pakkuda huvitavat ja haaravat nii nõudlikule kui vähenõudlikule, nii noorele kui vanale, nii asjatundjale kui võhikule, vaesele kui rikkale, nii ideid kui efekti armastavale teatriskäijale. Ja see on täitsa võima-

lik. Õige näitekirjanik ei tohi olla upsakas, tahtes kirjutada ainult „väljavalituile”. „Massi” põlgamisega ta ei jõua kuigi kaugele. See ei tähenda sugugi seda, et ta peab „laskuma massi tasapinnale”, et ta peab spekulerima massi halbade instinktidega — kahjuks on ju neidki kirjanikke, kes talitavad niiviisi. Ei, massil on häidki instinkte kui ka neid, mis vähemalt ei too kellelegi kahju. Mass armastab naerda ja nutta ja teeb seda kergemini kui üksik inimene — seda tuleb arvestada.

Lavakirjaniku auahnus seisku selles, et haarata massi, ühtlasi aga ka kütkestada „väljavalituid”, nii et rahuldustundes ühinevad kõik vaatajad, olgugi, et selle rahuldustunde kutsuvad kummagi poole juures välja eri põhjused — massi juures, oletame, näidendi põnev sündmustik ja ta tundmuslik külg, väljavalitute juures temasse peidetud sügav ja elutark idee.

Milliseile nõudmisile peab vastama lavateos, kui temaga tahetakse saavutada menu?

Kõigepealt peab temas olema võimalikult palju võitlust.

Siis peab ütlema, et ei ole õige, kui öeldakse — väga sageli „asjatundjate” poolt — et draamat iseloomustab tegevus. Ei — tegevus iseloomustab eepilistki kirjandust, kuna dramaatilist karakteriseerib just võitlus, olevikuks tehtud võitlus (ja ühes sellega ka võistlus).

Meie kõik vähimagi erandita armastame pealt vaadata ja kaasa elada võitlusi ja võistlusi, olgu need maadlused, poksivõistlused, härja-, kuke- ja teised võistlused, maadevalutamised, ookeanilennud ja teised rekorditamised. Me ise, kui me vähegi oleme täisimesed, võitleme ja võistleme meeleldi. Kui näitekirjanik kogu oma loomingu jätab selle suure üldinimliku tungi arvestamata, siis ei maksa tal ka loota suurt menu.

Siia juure väike praktiline nõuanne.

Inimesed, eriti kui nad on koos massina, sarnanevad ikkagi suurel määral väikesile lapsile, kes kõik tahavad näha oma silmaga — tahavad lapsed ju koguni näha muusikat, täht., kuidas seda tehakse, kuidas viiulipoog-

nad käivad, kuidas juht vehib käe või kepiga jne. Nii tabaksid täiskasvanudki teatriskäijad alati meeleldi näha võitlusobjekti. Sageli on see juba isenesest laval olemas, näit. naine, kelle pärast võistleb kaks meest j.m.s. Tihti aga võideldakse abstraktsete mõistete pärast, näit. võimu pärast. Säärasel juhul on alati hea, kui kirjaniku poolt on ette nähtud mingi rekvisiit selle mõiste nähtava ja käegakatsutava sümbolina. Tabavaks sümboliks on näiteks leedi Windermere'i lehvik, mis koguni O. Wilde'i näidendile on annud pealkirja. On imelik ja huvitav, kuidas säärane väike konkreetne asjakene kohe teeb näidendi elavamaks ja kergendab ka näitleja mängu. Ja, nagu juba ülal öeldud, kirjanik peab väga arvestama näitlejat, kuigi enam ei maksa nii kaugele minna, et kogu näidend õieti ei ole muud kui üks suur osa ühele (harilikult nais-) näitlejale, nagu me seda näeme iseäranis Victorien Sardou juures. Üldiselt peab aga siiski ütleva, et ei ole sugugi halb, kui kirjanikul näidendi loomisel silme ees seisavad need näitlejad, kes tema arvates võiksid mängida asjaoma-

seid osi — see on koguni väga soovitatav, kuna kirjaniku loodud kujud saavad seeläbi kindlasti elulisemaiks, konkreetsemaiks ja veresküllasemaiks. Kas autori poolt „nähtud“ näitlejad neid osi pärast tööpoolest mängivadki, see on teise järgu tähtsusega.

Akadeemiline draamateooria (G. Freytag j. t.) sisaldab palju hea kõrval ühe kardetava punkti. Öeldakse, õigel draamal pidavat kõrgpunkt olema keskel, enne seda tegevuse tõus, pärast seda selle langemine. See ei ole õige. Õige, menuka draama tegevus — olgu see nüüd tragöödia, komöödia või mis tahes — peab tõusma tüki lõpuni, et ei oleks karta vaatajate huvi raugemist. Endastmõistetavalt on lubatud väike lõppakord (muusikalisi oskussõnu võib peaaegu kõiki tarvitada kasuga ka sõnadraama kohta). Neid akorde oskas iseäranis hästi tarvitada Shakespeare, eriti näidendite alguses (teenrite tüli stseen „Romeo ja Julia“, nõidadestseen „Macbethis“ jne.), mis pealtvaataja otsekohe viivad asjaomase näidendi vaimu ja meeolellu.

Säärased oleksid menuka draamateose kirjutamise peareeglid,

K. BURMAN

„Akvarellmaastik“

P. BURMAN

„Jaht“

MAARDA UTUSTE

HINGEDE-AEG

Meie tänapäeva eestlased on unustanud oma esivanemate hingedeaja. Nad pühitsevad vaid veel surnutepäha ühel pühapäeval talvekuus.

Vanemate eestlaste hingedeae kestis mõnede andmete järele nelikümmend päeva sügisel mihklipäeva ja mardipäeva vahemikus. Oktoobrikuu vanim nimetus oli hingekuu.

Inimene on samuti osa loodusest, elab kaasa loodusega, kui ta ise elab loomulikkude elu: igatseb ühes kevadega; ilutseb ühes suvega; nukrustab ühes sügisega ja rahuneb talvel lume tulekul.

Sügisel, kui kolletavad metsad, langevad lehed, inimesed muutuvad kurvaks ja mõtlevad kaduvusele, mõtlevad ka neile, kes on lahkunud.

Loomulik, et vanemad eestlased valisid selle aja lahkunud omaste ja kallimate sõprade mälestusajaks ning nimetasid seda aega hingedeajaks.

Kui väljas puhuvad kõledad sügistuuled, sajab külma vihma, me otsime toas varju, kütaime soojaks oma elamud ja istume mõnutundega soojas tares. Me hindame sooja kollet, kuhu kogume perega varju külma eest.

Kui pere on üksmeelselt kogunud sooja kolde juure, on varju ja kaitset leidnud kurja ilma eest, siis on raske mõelda, et perest lahkunud omaksed ei jaga nendega koos kolde-soojust, on jäetud külmale kalmistule.

Vanemad eestlased nimetasid sügise tormist aega hingede rändamise ajaks. Hinged otsisid oma kodu.

Perenaine avas ukse ja kutsus lahkunud

hinged nimepidi tarre. Tare oli selleks puhuks soojaks kōetud, toad puhtaks pestud, maja kasitud ja haritud. Pererahvas oli pannud selga oma puhtamad riided, et võtta vastu väärikalt külalisi Toonelast.

Kui hinged olid leidnud oma kodu, tuuled vaibusid ja ilm jäi vaikseks. Vaikseks jäi ka tares pererahvas, kes oli lõpetanud oma päevatalitused ja kogunud tarre selleks pühalikuks hardaks hetkeks.

Pereisa või pereema andis kutsutud hingede aru oma elust ja majapidamisest läinud aastal: kuidas nurmed vilja kandnud, kuidas kari edenenud, kui palju olnud rõõmu, õnne majas, kui palju häda ja muret küllastamas kollet.

Nõnda mured, õnned jagatud külalistega Toonelast, kutsuti hinged sööma perelauda nende jaoks määratud kohtadele.

Hinged jäid omaste juure kogu hingede ajaks, milline aeg oli üldse siiras, pidulik ja harras aeg.

Taludes ei tehtud hingedeajal musta tööd, et ei tekiks tarre risu ega prügi, et ei oleks palju äripäeva liikumist ega askeldamist, mis segaks lahkunute mälestuse pühitsemist.

Nõnda andusid pereliikmed, vaikselle ilutöödele enese ja kodu jaoks. Näiteks naised kirjasisid käiseid, kudusid võid, kindaid ja valmistasid veimevaka jaoks ehte ja ilusemeid; mehed nikerdasid maja ja toaesemeid, mõrsjale kingiks ilukoonlaid ja käärlaudu.

Rahu ja sobivus valitses majas, kuhu olid

kutsutud hinged Toonelast, sest hinged ei sallinud riidu pereliikmete seas.

Ka noored kogusid vaikselt neljapäeviti mängutoa õhtuile, mis peeti taludes, kus pererahvas õii noortelahke.

Hingedeajal noorte mängutoas ei kareldud ega käratsetud, vaid istuti vaikselt oma käsi-töödega, jutustati muinasjutte, mõistatati, leelotati vaikselt leelot, mängiti vaikseid mängu, sest hingedele ei meeldinud üleliigne kära.

Nõnda süvenes hingedeaja neljapäeva mängutoa õhtul sobivuse-, sõpruse- ja ühistunne noorte vahel, mis arenes hõimusedemeiks, selleks aitas kaasa lahkunud hingede ligiolek, sest vahakord lahkunutega oli loomulik, siiras, harras ja lähedane.

Lahkunud hinged ei olnud siis veel moonutatud kodukäijaiks, tontideks ega kollideks, keda oleks pidanud kartma. Need olid vaid nende kallid omaksed ja sõbrad, keda nad mälestasid hingedeajal tarrekutsumisega.

Lahkunute vaim kaitses neid ja ühendas neid oma maaga ja hõimuga. Lahkunute mõtet, õpetused, lahkunute usk elas edasi nende lastes, sest lapsed austasid oma vanemaid, jätkasid oma elu nende usus ja arendasid nende tööd ja teadmisi.

Sel alusel võis kasvada ja areneda tugev hõimuseid ja rahvustunne.

See kestis seni, kui võõras ristiusk polnud veel levinenud meie rahva seas, mille mõjul hakati oma vanemaid põlgama kui rumalaid alaväärtuslikke paganaid, keda ei olnud põhjust austada. Pikapeale muutusid lahkunud lihtsalt kodukäijateks ja tontideks, eriti need, kes olid põrgu mõistetud, ja üldse tekkis lahkunute ja omaste vahel hirmu vahakord. Ning esivanemate „paganlikele“ kalmudele ja nende mälestushiitsetesse hakati lepitushvõid kandma, et nad ei maksaks kätte nende usureetmise pärast. Hingede ajal ei julgetud enam kutsuda hingi tarre, vaid neile viidi salaja toitu külmale laudile, põõningule, et nad ei kurjustaks.

Nüüd on jõutud nii kaugele, et ei tuletata hingedeajaga meelde enam üldse, kuid pühitakse vaid surnute püha.

Kuid meie lahkunud ei ole surnud, nad elavad edasi meie seas, meie hinges, meie mälestuses. Mida õilsam, seda kauemini, seda sügavamalt elab ta edasi meie hinges. Sageli hakkab ta alles elama peale lahkumist. Nii mõnigi suurvaim on alles pärast lahkumist muutunud oma rahva ja sageli ka rahvaste saatuse kujundajaks, on muutunud kas heaks

Kangelaskalmudel

On lõotsumas hingekuu tuuled üle kalmude — elumaa!

On õotsumas hingekuu tuled karmi põhjaõõ taeva all.

Nii käsikäes tuuled ja tuled, ja kalmud ja elumaa on nagu üksteisse sulet — jäävad üksteises elama.

Nii lähedal meile on kalmik — ellu säravad mälestuskeed neist, kelle hing — tuline salmik, käed sillutand vabadustee.

Üle enda, oma sõmeraid jättes, käisid võitlejad pühimat teed. neil tapper ja püss raksus kätes. Seda kuuleme kalmude eel,

kui lõotsumas hingekuu tuuled üle kalmude — elumaa, kui õotsumas hingekuu tuled karmi põhjaõõ taeva all.

Tuulte mässavail töömehe-käsil, tõstet, langetet ürgseimal jõul — virgub tuli me südame-ääsil samast kangelaskalmude tõust...

* * *

Kuula, lõotsumas hingekuu tuuled üle kalmude elumaa!..

haldjaks, või ka rahvaste surujaks, tüüranniks ja hävitajaks.

Ka meie suurvaimud — olgu Lauluisa, Koidula, Juhan Liiv ja teised on hakanud alles elama oma rahva seas õieti oma maise lahkumise järele. Meile ei tule meeldegi, kas kirjanik elab, või on ta lahkunud, kui me pole olnud seotud tema saatusega eluajal. Meile elab ta oma elava sõnaga, oma elava mõttega, oma hingega ja vaimuga.

On tarvilik, et me uuesti pühitseksime hingedeajaga, kus me oma parimate ja õilsamate lahkunute ja meie rahvuskangelaste mälestust uuendame, neid meile lähendame, uuesti kutsume neid ühiselt külmade sügistuulte lõotsumise ajal meie ühisesse sooja tarre, süütame nende mälestuseks tulced ja veedame koos nendega oma iluõhtud.

Siis kaovad jälle tondid ja kodukäijad, kes meid lahutavad meie esivanemate hingedest, leiame uuesti sobivuses ja sõpruses ühendavaid sidemeid oma rahvaga, sest lahkunud hinged ei salli riidu ega vaenu oma pereliikmete seas.

Siis ulatuvad need sidemed, eriti hingedeajal uuendatud ja siivendatud, taas tagasi meie esivanemate iseseisvasse minevikku usus paremasse homsesse päeva.

ÜENÜ III kirjandusvõistlusest

ja mõned sõnad luuletamise kahjulikkusest

2. oktoobril s. a. kuulutas ÜENÜ Keskjuhatus välja ÜENÜ III kirjandusvõistluse tagajärjed. Võistlusest osavõtnud „noortele talentidele” oli tagajärgede väljakuulutamise aeg juba närveerivalt pikk, kuna tööde esitamise viimseks tähtpäevaks oli 10. mai 1935, ning võistluste väljakuulutamisest oli möödunud juba peaaegu kaks aastat. Muidugi oli ka auhindamistoimkonnal kaaluvaid põhjusi oma töö sooritamiseks nii silmapaistva aeglusega, ennekõike käsikirjade pikkus ja rohkus. Eriti suured olid näidendite pikkuse- ja laiusemõõdud.

Kokku võttis võistlusest osa 53 tööd 34 autorilt. Novelle ja lühijutte oli 2, luuletusi kaks tosinat ja näidendeid 8. Osavõtu rohkusest hoolimata on võistlus pigemini ebaõnnestunud kui õnnestunud, sest enamiku võistlevate tööde tasapind oli tugevasti alla keskmist. Enamik töid on kirjutatud algelise kirjaoskusega, käsitlevad kulunud aineid ja neidki kulunult, osa töid on aga lausa osutanud kirjaoskamatust.

Näidendi alal ei leitud võimalikuks ühtki auhinda välja anda. Senised Eestis korraldatud näidendite võistlused on kõik eranditult andnud kesiseid tulemusi. Draama on kahtlemata raskeim ja kõige tugevamat kultuurilist alus- ja kandepinda nõudev kirjandusliik. Meil leidub tuhandete kaupa inimesi, kes suudavad septseda päris kobedaid ja ladusaid luuletusi, mis sellejuures suuremalt osalt on muidugi täiesti luuletud. Aga draama kirjutamiseks puuduvad meil niisugused isikud; seda ei tõenda mitte ainult ÜENÜ III kirjandusvõistluse näidendite käsikirjad vaid samuti Autorikaitse Ühingu ja Haridusliidu kirjastusel rohkel arvul ilmuvad näidendid, millistest ainult pisike osa tööpoolest avaldamist ja kirjastamist vääriks.

Pisut optimistlikum on pilt novelli ja lühijutu alal. Siin võib paari käsikirjaga olla päris rahu! Žürii pidas võimalikuks novelli alal välja anda kaks auhinda, kusjuures saajateks osutusid Leida Ajango Paadremaalt (teine auhind jutustuse eest „Salakivid”) ja Minni Neumann (Nurme-Raudsepp) Viljandist (novelli eest „Seitsmeteistkümnendaastane Laugaste Rääbis”). Viimane novell ei vasta

oma pikkuselt enam võistluste tingimustele, mispärast see hinnati ka ainult ergutusaahinnaga.

Ülejäänud jutustuste ja novellide tasapind on nõrk ja hädine. Mõned autorid siplevad üleavikustatud keeles ja rikuvad mõnikord jalad-alla-saavadki mõttekesed peadpööratavalt keerulise ja viletsa väljendusega, teised jälle nämmutavad oma suureks ja tähtsakspeetud ihu- ja hingeelamusi, nii et lugejal on silm vesine ja süda hale nende vaeste inimeste pärast, kes oma kallist aega niisuguse tühja ja tulemusteta kirjategemise kallal kasutult on raisanud.

Samalaadi on lugu luuletustega. Kuid meie olud võimaldavad kergemini avaldada ja trükkis ilmutada väga nõrku ja halbu luuletusi, kui üsna keskmisigi pikemaid proosatükke. Sellest on siis ka juhtunud, et võistlevatest luuletajatest pole mõni läbenud oodata võistlustulemuste väljakuulutamist vaid on oma värsid varem juba mõnes ajakirjas avaldanud ja isegi teistel ning suurematel võistlustel nendega auhindadele tulnud. Muidugi polnud sellistele teostele võimalik enam teisikordselt auhinda anda. Muude hulgast paistsid oma kobedusega silma märknime „Vastse kevade” luuletus „Eksiränd” ja „Kõduhelina” luuletus „Hüljatud”, milliste nimeümbrikke avades selgus, et mõlema autoriks on August Laaneloo-Koppa Kastre-Võnnust. Nendele luuletustele määrati üks kolmas ja üks ergutusaahind.

Luuletuste puhul ilmneb kõige enam see traagiline joon, et väga paljud eesti rahva tütreid ja pojad asjatult aega raiskavad värsisepitsemise kallal, selle asemel, et teha mingit muud produktiivset kultuuritööd. Meil on peetud küll viina-, küll õlle- ja suitsetamisevastast võitlust ja propageeritud muude pahade kommete mahajätmist; õige aeg oleks nüüd alustada ka selgitustööd luuletamise kahjulikkusest. Seda tuleb teha isegi mingi rahvusliku aktsiooni ulatuses, sest individuaalne meetod ei kannu siin küllaldasi tulemusi. Kõikide ajakirjade toimetused on kogenud selle pahe ulatust. Alatas tuleb saata tagasi ja pillata paberikorvi nende vaeste õnnetute inimeste vaevarikka töö vilja, kes mingil arusaamatul põhjusel ennast luuleta-

jaiks peavad. Eriti rohkesti on niisuguste asjadega tegemist muidugi noorsooajakirjade toimetustel. ÜENÜ on osalt isegi süüdi luuletamise pahe levimises. Mitte ainult mõningate hoopis eeldusteta noorte kõlav luuletajaks nimetamine ja nende sellisena kohtlemine pole kaasa mõjunud vesivõsude siginemiseks eesti luule puule, vaid üldse see pentsik arvamine, et luuletamine on õilis ja kahjutu „sport”. See pole ju mitte mõni ainult eestiline ja rahvuslik pahe, seda esineb suuremal või vähemal määral kõigis kultuurmaades. Aga meil tuleb rahvusliku hügieeni nimel alustada võitlust selle vastu ja näidata noortele kätte tööd, mida teha selle luuletamise haiguse asemel. Et mitte tühiseid sõnu teha, siis esitan allpool mõningaid mõtteid **Mika Valtari** vastavasisulisest artiklist, mis selgesti näitab kätte paremaid harrastusi värsisepitsemise asendamiseks. Mika Valtari on kirjutanud oma artikli kirjandusnädala puhuks ja ütleb järgmist:

„Üldine arvamine tänapäeval on, et laiem üldsus ei tunne huvi luule vastu ega mõista seda. Selle väite tõestuseks esitatakse tavaliselt luuletuskogude vähene levik, millest jälle omakorda tuleb, et kirjastajail on raske turule lasta mõningaid ka üsna väärtuslikke luuletuskogusid.

Vaadates aga asja alt pinna, võib võrdlemisi kergesti tõestada, et meie rahvale on omane eriline luuleline hing. Ei või unustada, et me kõik oleme nende soomlaste otsesed järeltulijad, kes oma suitsuonnides löid Kalevala ja, suhteliselt arvestades, maailma rikkaima rahvaluule. Kunagine, hõlpsalt tajutav rahvaluule leiab praegugi veel küllaldaselt kandepinda rahva hulgas, ja ikka leidub rohkesti neid rahvamehi, kelle võrdlustest rikas ja sageli rütmiliselt üleschitatud kõnekeel läheneb luulele. Sellevastu on aga jäänud rahvale võrdlemisi võõraks omakeelse kultuuriga koos arenenud ja väljakujunenud kunstluule, mille mõistmine sageli eeldab teadmisi välisest kultuurist, mille omandamine on raskem. Kirjastuste ja ajakirjade posti vaadeldes märkame siiski, et meie rahva luulesoon ei ole kokku kuivanud. Tuhanded toored ja poolvalmid luuletused kaovad ainsa aasta jooksul jälgi jätmatult paberikorvidesse. Need — enamasti noored — inimesed, kes on tundnud eneses erilisi kalduvusi luule vastu, teevad sageli selle vea, et, tundmata meie luule saavutusi ja samuti luuletamise tehnikat, usuvad ise endid olevat luuletajad, selle asemel, et juhtida oma innustust luule

ADAMSON-ERIC

„Maastik“

lugemisele ja selle mõistmisele. Ja ometigi otsimisretked meie uue luule rikkasse maailma pakuvad, kui neid õieti teostatakse, märksa enam ilu, rõõmu ja hingelist rikkust kui hädised ja vaevaliselt sooritatud värsitagumise üritused, mis toodavad ainult pettumusi. Kui need, kes tarvilike eelduste puudumisest hoolimata taotlevad ise olla luuletajad, selle asemel loeksid ja hangiksid lugemiseks luuletuskogusid, siis poleks meie luuletajail mitte midagi kurta.

Noore inimese vaimne ärkamine, tema unistused, ta otsimised ja käärinised avalduvad sageli otseselt luuletamisetahtes. Aga tema luuletused jäävad peaaegu alati ainult kobavaiks ja ebamääraseiks katseiks. Suurte luuletajate teostest tema selle asemel võib leida laule, salme ja rütme, mis liigutavad ja äratavad just teda, avavad talle uusi teid ja uusi maailmu ja annavad talle kõik selle, millest ta oma üksinduses unistas. Teatavasti võib luule harrastaja saada vastupanematu kiusatuse osaliseks ka ise luuletusi septseda, aga ta pettub rängasti, kui kujutleb, et temast võib saada mingi eriline luuletaja. Tõeliselt suur luuletaja on selleks liig haruldane nähtus, et tavalise luulehar-

EKSIRÄND

Oo, minu mõtted, kus teie kodu,
et te päevast päeva
kulgete võõraid radu
all tähitu taeva? —

Kuhu, oo kuhu te tahate minna,
kui lennule väieti on tiib!
Muret kasvab alla mu rinna,
ja ilmahääl südamest viib
kaduma kauni ja suure.

Ununeb meelest kõik muu,
ega mõista, et mullasuu
tagasi kutsub neid,
kellel ihkeks on ant
rännata kaugemaid teid.

Teadkem, et orvuna oleme
sirgunud mullast
ja tagasi tuleme
sinna veel kord,
kui me südamekallast
uhab võõraste lainete murd.

Oo, minu mõtted, kunas rauegb te ränd
ja leiate tagasitee
üle tormides tuiskava vee,
et laskuks kord hingele rahu! —

Vist mitte kunagi enne,
kui hinges on minejatunne,
ning aastate kahu
on kõnelend
sulle oma jäise suuga:

„Rahu ei muuga,
kui mullaga, —
kullaga õnne ei vaeta.“

(ÜENÜ kirjandusvõistlusel
III auhinnaga hinnatud)

rastaja kujunemine selleks võiks olla võimalikum ja tõenäolisem kui loteriipeavõidu langemine sellest unistavale piletiomanikule.

Kogunisti teine asi on muidugi, kui tavatsetakse septseda luuletusi iseenda meeleheaks, oma tunnete selgitamiseks iseenele või naljatluseks sõpraderingis. Või ka jälle oma pidulikkude tunnete väljendamiseks kohalike tähtpäevade või perekondlike sündmuste puhul. Selles ei ole midagi halba, kui oma harrastustelt rohkem ei oodata, kui need tõepoolest õigustavad. Kui see harrastus samal ajal ühtlasi juhib ka veel tõelise luule lugemisele ja sellest arusaamisele, siis on see koguni austatav. Sest tõeline luule ainult rikastab vaimselt oma lugejaid ja meie aeg tarvitseb kibedasti vaimselt rikkamaid inimesi.

Praegusaegne realistlik, nõudlik maailm on sageli luulele väliselt külm. Menutus, nälg ja varane surm on liialt sagedasti nende pärisosaks, kes taotlevad parandada järelepõlvedele rikast ja suurt luulet. Et elada, selleks vajab luule ka lugejaid, kõlapinda, ja sellepärast iga inimene, kes taotseb lugeda ja mõista luulet, sooritab omaette kultuuritöö, mille tähendus ei ole sugugi väike. Siis on ka luule kaunis ja üllas maailm tema oma ja sel viisil kasvab väikene inimesi.

mene seesmiselt paremaks ja vaimselt suuremaks kui enne.”

Loodame, et see vahelugemine on küllaldaselt õpetlik ja kannab kas või pisutki viija. Jääb lisada ainult veel seda, et Tallinna ÜENÜ osakonnas on kaalutud mõtet luulekooli avamisest, millel siis peaks küll olema kaks kõrget sihti: üks ja tähtsam — negatiivne, ülesandega võõrutada inimesi, kellel selleks eeldused puuduvad — luuletamisest ja õpetada neid selle asemel luulet lugema ja sellest aru saama, teine siis luuletamise suhtes positiivne — õpetada inimestele, kellel on väheseidki eeldusi laulude tegemiseks — õiget keelt ja tehnikat, et nad kas või siis kohalikekski sündmusteks salme septsedes teeksid seda korrektselt ja hästi. Meie oludes ja meie võimaluste juures pole mõeldav, et võtame ette teha tervest reast, kas või kirjaoskamatuist inimestest luuletajaid, mis on küll võimalik, kuid nõuab õpetajaid, keda meil ei ole ja nõuab kulusid, millede katmiseks puuduvad väljavaadete lootusedki.

Seni aga õpetame eesti rahvast ja meie noori sõpru luuletamise asemel luuletusi lugema ja korraldame kirjutamisvõistluste asemel lugemise ja loetust arusaamise võistlusi.

PEET AREN

„Pannoo“

H. RIKAND

OKUPATSIOONI PÄEVILT

1. Väike isamaalane

Võõras lagunev võim põgenes Eestist argpüksina. Põgenes sissetungiva Saksa raudruusika eest. See aga, jõhker, upsakas ja hingekägistav, hooples, et tema tulnud vaid õilsa sihiga: meie maad enamlastest vabastama. Enamlastest, keda nad Lenini isikus ise olid saatnud Vene hüglariiki lammutama.

Oleks vastseid võimumehi tarkus juhtinud, kes teab, kas vahest laia venesaapa talla alt pääsenud Eesti neile teatud määral küpse viljana pihku oleks langenud. Aga uustulnukad olid — meie õnneks! — samavähe tarkuselapsed, nagu nende teerajajad ja appikutsujad — Balti sakslasedki. Polnud need viimased ja peale üliharvade erandite isegi pikkade sajandite kestel niipaljukestki kõlblikku silmavalgust omandanud, et nad maa päriselanikes kaasinimesi oleksid näinud. Kui nullivõrd vähe siinsed sakslased, eriti mõisnikud, oma võimuigatsuses ajaloo ja elust enesest olid õppinud, näitab järgminegi looke.

Olles Saksa alla sattunud mures eesti rahva ning tema omapära edasielul võimuluste üle, esinesid rahva valitud mehed okupatsioonivõimude ees teatud kokkuleppekavaga, mis meie rahvuslikku iseolemist pidi kindlustada aitama. Kui arvates end „emamaa“ sõjavankrite mürinast pilvedesse tõstetuna, vastasid nende siinsed „vennad“ ja nõuandjad oma tähtsaima mehe Dehio suu läbi:

„Jetzt waltet nur die Macht!“ Nüüd valitseb ainult võim.

Selgemat keelt ei võinud nõudagi.

Ning siis tuli: „Mina käsen. Mina keelan.“ Kõigis, kõikjal ja igakülgselt.

Maa pärisrahva ajalehed enamikus suleti, rahva valitud esindajad pisteti istuma, rahvuslikud väeosad saadeti laiali. Eesti keelele koolis, ametiasutistes ja isegi erakirjavahetuses asetati nõõr kaela. Kahe miljoni saksa kolonisti Baltimaale toomiseks pandi rattad käima. Ühesõnaga: Eesti pidi nii maeatama, et ta haua kohale kalmugi ei pidanud kerkima.

Ennekõike aga taheti rahvas paljaks koorida.

Vili, jahu, liha, või, munad, üldse kõik, millel vähegi toiduväärtust, rändas Saksa maale. Räimed merest ning piim väetite laste suu eest — kõik, kõik riisuti ning saadeti ilka sinnasamma, kuna sellest, mis elanikele enestele kätte mõõdeti, oli ühele varesele palju, kahele vähe nokas kandmiseks.

Lõpukrampides viskleva Saksa keisririigi võimumeestele ja ta ohvitseride perekondadele valmistis see röövpoliitika muudugi hetkelisi mõnuseid. Aga temale, tolle riigi üldasjale, oli see sama vähe kasulik, nagu teisedki tema juhtide ebarüütellikud teod. Neid aga oli ja laga segada. Oli see siis Austria üleskihutamise sõjale, rahvusvaheliste lepingute paberilipakateks ristimine, Belgia ja Luksemburgi hävitamine, Lusitaania uputamine, mürkgaaside tarvitusele kiskumine või too saatlik plaan okupeeritud maade elanikkude taskute tühjendamiseks, mis avaldus kohalise

raha kursi poole peale alla löömises, kuna sama raha kurss teistes okupeeritud maades endisena säilitati, mis härradele võimaluse andis kursivahede abil kahelt poolt rikkalikku matti võtta, — kõigest sellest ja sarnasest vahits igalt poolt võsarüütli alasti rööviha ja barbaarsusest lehkav käitumine varjamatult välja.

Mis imet siis, et põlev, sööviv viha sarnaste „vabastajate” vastu isegi laste hinge-kesi nakatas.

Oli augustikuu päikesepaistelisi päevi 1918. Maanteel sõitis ema oma lastega, kellest üks vaevalt aastane, Viljandi poole, et raudteel Tallinnasse siirduda. Kuski lagedal kohal nägid nad eemalt toredat sõidukit vastuvat. Nõtkelt nagu heljudes jooksid saledad traavid, mida kutsar kõrgelt pukilt juhtis. Sõidukis aga istus hõbepagunitega saksa ohvitser.

Mõnikümmend sammu enne sõidukite kohtumist nägid ema ja suuremad poisikesed, kuidas ohvitser künalsirgelt istuma kehtus, pea kuklasse viskas ja käed nagu keerus kringliotsad vaheliti rinnale löi. Kangel ja tähtis nagu puujumal vajus ta emast ja lastest mööda.

Vaevalt oli see sündinud, kui ema kõrval istuv umbes kaheteistkümneaastane poisike lõkendaval näol tahapoole pöördus ja tõbedale möödatraavijale ägedalt oma väikest rusikat vibutas.

Poisi käitlust märgates vaatas emagi taha ning — pidi ehmatuses peaaegu kangestuma. Sest ohvitseri selja taga sõidukis, silmnäoga tahapoole, istus saksa sõdur ja nägi, mis poisike tegi.

„Nagu pajatäie keeva vett oleksin ma kaela saanud, niisugune kuumuslaine löi läbi mu kogu keha,” tähendas naine hiljem sellest sündmusest jutustades. „Ei mõistnud enam kolmege lugeda. Kahmasin poisikesest käest kinni ja kähistasin: „Laps, taeva arm, mida sa teed!”

Aga saatus oli armuline. Kas oli sõdur mõttetark, kes mõistis, et laps on laps ja et ega's poisikesest rusikas tema isamaad murda suuda, või — mis ehk veel tõenäolisem — oli ta juba revolutsioonivaimust haaratud ning vibutas vahest ka ise juba salajas keiserriigile ja Villemile rusikat, — igatahes, tema noor nagu olevat tõmbunud sõbralikule naeratusele, mis seal mängema jäänud, kuni kausi ja teetolm ta oma liniku taha peitnud.

2. Kalarannal

Tuhatjalgse vaglana vinderdi-vänderdi venis pikk nimesterodu Tallinna Kalarannas merekaldal. Venis tükk maad piki kallast, pöördus siis üles tänavale, sealt teisele ja veel kolmandalegi.

Peamiselt naised ja lapsed. Aga oli ka mehi. Oli seal esindajaid igast seltskonnakihist. Seisti, tammuti igavusest jalalt jalale, siunati elukest-olemist ja pahanduti paksu õhu üle, milles palju rikkunud kalarapete, tõrva ja läheda gaasivabriku tööstusjäänuste ebameeldivaid lehke hõljus.

Paljudel naistel olid lapsemaimukesed kaasas. Önn, kellel selleks vankrike leidus. Aga oli ka neid, kes kogu aeg lapsi süles hoidsid. Mida küll nende käevärred ja selg hiljem ütlesid!

Oli küllalt ka suuremaid lapsi. Üks hoidis ema seelikust, teine tema käest kinni, kolmandat valva, et ta mõne sõiduki või kogu vaguni rataste alla ei satu või muidu kaotsi ei lähe.

See oli kuulus Saksa okupatsiooniaegne Tallinna Kalaranna „räimesaba”.

Päevil, mil okupatsioonivõimude armust siin räimi müüdi — seda juhtus nädalas kord või kaks või isegi vaid paari nädala kohta kord — seisis, venis ja unitises see „saba” siin otsatuid, igavaid tunde. Pidi ju hästi õigel ajal kohal olema, kes ostuks lubatud räimenaelat kalapaatide randumisel ilma ei tahtnud jääda. Muidu hakka või nälja pärast käppa imema. Kes neil neetud aegadel midagi saada tahtis, sel pidi kannatust olema.

Ootasid nii siis ja ootasid inimesed otsatus sabas, jalalt jalale laskudes, seinä või aia najale toetudes või isegi tänaväärel istet võttes.

„Kuss-kuss-kuss!” vaigistas keegi ema stillesolevat maimukest, kes millegipärast valjusti nuttis. „Jää ometi kord vai! Noh, äiu-äiu, kussu-kussu, ää-äh, ää-äh!” laulis ta teda kätel kiigutades.

Aga laps kisendas nagu sipelgapesas. Ning jälle seadis ema maimukest rinna juurde, et teda ometi natukesekski vaikima panna.

Seal veeretab teine ema oma last vankrikeses edasi-tagasi, teda unele suigutades. Ikka edasi-tagasi, edasi-tagasi. Lõputult.

Ja too kolmas seal vahetab oma pisikesel mähkmeid ning samal ajal peab valvet paari-aastase plikakese järgi, kes nagu elavhõbe keereldes mõnigi kord ohus on möödakihutavate sõidukite või rongi alla sattuda.

Need sabasseisjad, kellel peale ootamise muud tegemist ei ole, seisavad kord tummas, otsekui nukralt-nürimeelses alistuvuses, kord päevaküsimustest vesteldes. Või aga lihtsalt keelt pekstes.

Päevaküsimusi on õieti ainult üks, nimelt: kust ja kuidas midagi söögipoolist hankida. Liha, jahu, tangu, võid, leiba. Üldse midagi, mida hamba alla võiks pista. Ei saa ju elada ainult veerandnaelast tsekileivast päevas ja tollest mõnest peotäiest kartulistest ning seenetest, mis kustki kunagikord osta õnnestus.

„On aga küll sunnikud, need...“, muud ei oska enam ütelda!“ siunab keegi sõjakas eit oma ees seisvale naisele. „Kas see mõni kord on, et inimesed siin poolte päevade kaupa vahtigu, kuidas enesele ühte naela räimi osta! Ptüi, juudas!“

„Jaa, just enesele, prouake, ainult ja ükski enesele, see on see peaasi,“ rabas keegi lähedalseisev hõreda habemega mees mürgise nõõkega vahele. „Ainult enesele! Mitte ühelegi teisele hingele, isegi mitte oma mehele ega lastele, vaid ainult enesele!“

„See ju see kõige hullem ongi,“ pahatses too naine, kelle poole esimene oli pöördunud. „Mul mees vabrikus tööil, tütar kaupluses teenimas, — kas nemad süüa ei taha? Siia sappa tulema nad ju ei pääse, aga nende jaoks ei müüda räime oimugi, kas palu või põlvili. — Kes osta tahtvat, tulgu ise kohale. — No käs pole hullud! Näe, iga imikugi peale, kes siia kaasa võetud, annavad nad oma naela, aga täiskasvanute jaoks kaasaviimiseks — kus sa sellega! Tõprad, aga mitte inimesed!“

„Või temal tütar ja mees teenimas ja siis ka veel kirub!“ sorkas keegi kibeda näoga naine, kellel väike poisike käekõrval. „Mis mina, vaene, siis pean ütleva, kellel vaja enast ja näe, siin seda oma lapselast toita ja katta? Kas mul poleks vaja töös olla pesuküna taga, kuid müüd vahi siin nagu narr kogu tööpäevake maha, millal sa oma raha eest paar räimepeotäit kätte saad.“

„Kas okupatsioonihärrad teil käsivad siin vahtida?“ suskas mürgine hõrehabe jälle sekka. „Eks te jäänud oma küna juurde. Neile seda armsam, mida vähem siin ostjaid.“

„Kas käsivad, kas käsivad! Mida kurjavaimu te nõõgite siin igatühe kallal? Kas veerandnaelast tsekileivast ära elate?“

A. DURER

„Joonistus“

„Vahest sellepärast ehk nõõgingi, et hing veel rohkem täis on, kui teil kellelgi.“

„No mina tahaksin küll teada, kellel see meist mitte täis ei ole,“ ütles vabrikutöölise naine. „Teil hea ütelda: sul mees ja tütar teenivad. Mida nad teenivad? Tütar alles algaja, hea, kui omast palganatukesest kingad-sukad ära saab. Mehel aga sakslased, niipea kui tulid, löid palga nii alla, et ära enam nimetagi.“

„Eks nõudku juurde. Hakaku streikima.“
„Streikima? Nüüd?! Teie olete küll peast na pisut ohoh!“

„Nii-nii! Nüüd siis, kui vaid streigi sõna suhu võtta, oled kohe peast „ohoh“, aga mis tehti varem? Streik istus streigi kukil, ja ikka veel häda, nagu polnuks vabadusi küllalt laialt kätte puistatud.“

Keegi vanem naine, kes seni vagusi oli seisnud, lõi kõnelusele sekka. „Teie, härra, ütlesite õige sõna. Nimelt et streik istus streigi kukil ja ikka veel oli häda. Ikka veel kisati: süvendage revolutsiooni! Polnud ju veel nende arvates direktoreid ja teisi ülemusi küllalt tallatud ja irvitada suudetud. Kas me vähe oma mehegagi nooremaid hoiatasime:“

nõudke, kuid mõistke ka piiri pidada, muidu ajate veel pilli lõhki! Aga kes tookord kuulas, kes uskus? Näe, siin me nüüd oleme kõige tolle revolutsiooni süvendamise ja kõigi oma katkiste pillidega. Kus on nüüd need suured lõuamehed ja kisajad? Miks nad vaikivad? Inimesed, kes noil ajal ettevaatust julgesid soovitada, kuid kes „maha“ karjuti, julgevad veel praegugi sõnakese-teise ütelda, aga kuhu on jäänud need „maha“karjujad ise? Oi, nad on nüüd pai-poisid, koguni nii paid, et mõni neist isegi sakstele salakuulajaks on hakanud! Häbi!”

Nüüd alles tõusis vada. Ei puudunud palju, et käsitsi kokku oleks mindud. Nähtavasti naise sõnad olid mõne juuresolija suhtes naelapea pihta sattunud. Sõneluste liig-kardetavusele pani siiski keegi vanamees piiri hoiatusega, et „aga mis siis, kui siitki keegi midagi suurtele härradele kõrvu viib?”

„Kas ise selleks koerapojaks tahate hakata võih?” kähistas vabrikutöölise naine.

„Kui teie oma suuauguga siin õnnetust tahate tekitada, ega tea, vahest saangi siis selleks koerapojaks,” vastas mees teravalt. Lissas siis veel nagu aameniks juurde: „Nüüd aga lorile lõpp! Kuulsite?”

Kära vaikis.

Kümmekond sammu tagapool arutasid paar naist ikka todasama valuküsimust, kust ja kuidas midagi kõõgi ja pliidi jaoks saada.

„Sul kui majaperenaisel on ikka toda kopikukest rohkem tulemas kui mõnel teisel. Küllap saad siis ka kas või althõlma midagi hamba alla. Mul vaesel poeselli naisel pole sellekski lootust.”

„On juba küll palju althõlma ostes koju toodud?” vastas majaperenaine käega heites. „Sõitsin kord Võhma kanti tuttavate juurde talusse lootuses neilt midagi osta. Saingi. Pool puuda jahu, paar toopi tangu, viis naela võid. Aga juba Võhma jaamas riisusid saksa soldatid minult kõik. Küll nutsin ja palusin, aga midagi ei aidanud.”

„Noh siis võite veel vähe kaevata,” sõnas keegi pikk noormees nende kõrval. „Saite õigel ajal asjatust veovaevast lahti. Aga näe, mul vennanaine tuli noosiga Jõgevalt; pika tee tuli ära ja suutis kõik kuidagi varjata, kuid Tallinna jaamas asusid püssimehed juurde — ning lage ta oligi. Vaat' kus oli alles nuttu!”

„Nii nad saadanad on. Kui nad veel kraami hinnagi välja maksaksid! Aga ei, lihtsalt: ära! Lojused!” See oli majaperenaine, kes nii oma meelepaha välja puistas.

„No selle eest saadakse ka Saksamaal saia süüa ja võid vitsutada,” tähendas keegi mürgiselt. „Kust nemad vaesed muidu saavad.”

„On veel väga küsitav, kuipalju saksa rahvas sellest näha saab, mis meilt siin röövitakse. Suuremate sakste ja ohvitseride perekondadele antakse, muu rahvas pühkigu suu.”

„Justament,” lõi keegi noorem naisterahvas sekka. „Vaat Viljandimaal saksa soldatid küladest mune korjates olevat perenaistele ise õpetanud: pistke munad mõneks päevaks kanadele alla. Las nad siis saadetakse Saksa-maale. Kui küsitud, kuidas nemad, korjajad ise, sedasi soovivad, vastanud nad: kas arvate, et meie perekond sellest midagi suhu saavad, mis meie siin kokku riisume? Mitte küünevõrdki.”

Otsatu aeglaselt venivad tegevuseta ootamisetunnid. Räimesabas tundus see kõige masendavamalt just kalapaatide merelt tuleku ootel. Rida sammugi paigast ei nihku, ja pole teadagi, millal ta veel nihkuma hakkab. Ometi oleks igapähe kodus nii palju tegemist, et süda sees otse valutab, tänaval sabas seista ja seista ilma sõrmegi liigutamata.

Kuski ootajate saba lõpuosas seisavad kolm poisikest reas oma emaga, kellel lapsevanker kaasas. Vankris puhkab poisikeste väike vend.

Poisikesed kekslevad jalalt jalale, vahivad ette ja tahapoole, vahest rüselvadki üksteisega. Korraga sosistab üks neist teistele: „Juba on meie taga palju inimesi. Mina lähen.”

Ta lipsab reast välja ning jookseb saba otsa. Seal võtab ta uuesti aset.

Natukese aja pärast on tema taha juba kolm-neli uut ostjat ilmunud. Nüüd pöördub poiss enese taga seisva naisterahva poole.

„Pai tädike ma tahaksin natuke ringi joosta. Olge heaks, pidage mu koht kinni.”

Tädi on muidugi nõus. „Jookse aga pealegi, poisu. Küll ma valvan su kohta ka.”

„Aitäh, tädike!” ütleb poiss ja sirkab minema.

„Lapse asi,” sõnab naine teistele. „Jõuab siis tema siin pool-päeva paigal seista.”

„Eks ta ole,” tähendatakse talle vastuseks. „Läheb nüüd eneseltgi see igavene sabades seismine tüütavaks, mis siis veel lastest rääkida.”

Poiss aga ei mõtlegi ringi jooksema hakata. Nagu välg on ta endisel kohal tagasi ja sosistab vendadele ning emale:

„Valmis! Kes nüüd läheb?”

„Mina!” kähvab tema eelseisja ning put-

Õppursõdur

PEDRO KRUSTEN

*Kas igavesti, raamat,
nüüd sinu kinni lasen?
Läen poisikene jaama,
viib sõtta ruttav masin.*

*Ma seal vist suigun unne,
kui raamat langen lukku.
Mul säärane on tunne,
et lahingus ma hukkun.*

*Maal väiksel mehi vähe,
pean abistama venda.
Nii vabatahtlik lähen,
seon kodumaaga enda.*

*Jääb klass ja armsad pingid...
Kas tagasi veel tulen?
Või elamatult kingin
end vabaduse tuleks?*

*Kui pärast rahupühi
te, poisid, jälle koolis —
mu koht, mu pink on tühi.
Ning õpetajatoolilt*

*hääb enam mind ei hõika.
Kuid siiski ma ei unu —
maa tänumeelne lõikab
mu nime kulda, punub.*

*Ning läbi kooli läheb
me järelpõlvi sadu.
Nad õpivad neid pähe,
kes kodumaa heaks kadund.*

kab minema. Samuti rea lõppu. Võtab seal õhinal aset. Niipea aga, kui sabasse jälle mõni uus ootaja juurde on ilmunud, lausub ta enese taga seisvale mehele:

„Onu, kas tšie ei valvaks mu kohta ka? Ma jookseksin natuke vaatama, kas siin tuttavaid poisse ka näen.”

„Mine aga mine, väike mees. Küll ma pean ka sinu koha sooja.”

Tänades pistab poiss minema. Muidugi omade juurde. „Noh, nüüd lippa sina,” sõnab ta kolmandale vennale.

Ja see lippabki. Okupeerib rea otsas uue koha ning pisut hiljem kindlustab selle enesele lahke tagaseisja kaasabil.

Kui ta omade juurde tagasi jõuab, sosis-tavad poisid pisut eneste vahel ning ütlevad siis tasa emale:

„Ema, täna on ilus soe ilm; ega väikesel vennakesel siin häda ole, kui me endale veel kolmandadki kohad võtame?”

„Võtke peale, lapsed. Mis vennakesel vankris viga olla. Kui aga selleks ajaks koju saame, mil isa töölt tuleb.”

Hakkavadki siis poisid veel kohti okupeerima ikka pikenevas ootajate reas. On see tehtud, sfis lippavad nad vaheldumisi ühelt seisupaigalt teise, kord siin, kord seal mõne minuti jooksul paigal viibides. Nii peavad nad igatüks korraga kolme kohta enese käes.

Vaheajal on ka kalapaadid randa jõudnud ning määratu ootajate saba hakkab vähehaaval edasi nihkuma.

„Taevale tänu!” ohkavad inimesed.

Saba liigub. Viimaks jõuavad ka poisikesed ja ema müügilaudade juurde. Igatüks neist annab oma raha ja saab naela räimi. Ema aga saab kaks naela: ühe enese, teise vankris uinuva imiku „jaosana”.

Nad siirduvad natuke kõrvale, ja ema paneb kõik saadud räimed lapse vankrisse riiete alla peidetud kastrulisse. Poisid aga sirkaavad uuesti oma järelejäänud kohti külastama.

Esimesed tagavarakohtadelt saadud räimed rändavad samuti kastrulisse; kui aga ka viimased naelad käes on, asub kogu väike seltskond kodu poole nii rõõmsalt, nagu oleks ta kesteab millise suure loosi võitnud või varanduse pärinud. No muidugi on see varandus: tervelt üksteistkümme naela räimi sakste poolt lubatud viie asemel.

Kodus aga lisab ema saadud räimed tünni sissesoolatute juurde. Uhkusega näitab ta seda hiljem mehele. „Näe, vähemalt neid suudame ühisel jõul talveks koguda. Turult tirin seeni ka, ja nii on talvel vähemalt räimed ja seened omast käest võtta.

„On tõesti hea, et vähemalt sedagi tagavara saab, sest mis hakkaksime suure perekonnaga peale, kui midagi suhu pista ei oleks,” kiitis mees. „Aga kui mõtelda, et sakslased, lojused, oma „valitsemisega” nii isegi lapsi sunnivad juba pettuse teele, — sest olgu nüüd suur või väike, kuid pettus on see ikkagi — siis läheb hing selle rahatõu vastu nii täis, et kas või tänaval asuksin igatühele neist kõri kallale.”

Õppursõduri testament

Kui kaduma

pean saatuslikul uhkel ajal,
mil teostub uinund rahva virg,
käib taplus nii et taevas kajab,
meis puhkeb vabaduse kirk —

siis, kodumaa,

ma kingin sulle armastuse,
mis minul elult saada jääb.
Ma, noor ja vähekogend, usun,
et armuda on õndsalt hää.

Mu kodumaa,

sa minu osa välja päri:
mu leekimata jäänud lõõm,
höisk hõiskamata, armuvärin,
mu noorusäja kaunis rõõm.

Sa, kodumaa,

mult pärandatud tunded süütud,
kõik puhtad, üheks leegiks lõõ,
ja seega lohutustuld süüta
mu rahvas, kui ta hinges öö.

A. ADAMSON

„Agu tervitab lainet“

H U U M O R

Kohtamine usutlejaga

Märk Twain

Närviline, elavate liigutustega noormees võttis pakutud tooli, ütles, et ta olevat ühenduses ajalehe „Daily Thunderstormiga“, ja lisas:

„Loodan, sellest ei ole midagi halba, et tulen saama teilt intervjuud?“

„Tulete mida saama?“

„Intervjuud.“

„Ah nii. Ja-jaa. Hm! Ja-jaa.“

Ma ei olnud sel hommikul heas tujus. Tõesti, minu meeoleolu oli veidi pilvine. Siiski läksin raamatukapi juure, ja kui olin vaadelnud seda 6—7minutit, leidsin selle, mida tahtsin anda edasi noormehele. Ütlesin:

„Kuidas te veerite seda?“

„Veerin mida?“

„Intervjuu.“

„Oh heldeke, milleks vajate selle veerimist?“

„Ma ei vaja selle veerimist, ma vaid tahan vaadata, mida see tähendab.“

„Well! Kuid pean mainima, et see on imestamapanev. Võin ütelda teile, mis see tähendab, kui teie, kui teie...“

„Oh, all right! Leian vastuse ja olen teilegi tänulik!“

„I-i, in-ter, inter...“

„Siis teie veerite seda i-ga?“

„Miks mitte, loomulikult!“

„Oo, selles peituski siis põhjus, miks otsisin seda nii kaua.“

„Kuid, kallis härra, millega tahtsite teie kirjutada seda sõna?“

„Mina — ma vaevalt tean seda. Ma lihtsalt tahtsin. Otsisin teda kuski sõnaraamatus, kuid ei leidnud. Kuid võimalik, et see oli väga vana väljaanne.“

„Armas härra, palun vabandage väljendust, ma ei mõtle selle all midagi halba, kui teie ei näi — ei näi olevat nii intelligentne, nagu arvasin teid olevat. Ma ei mõtle sellega midagi halba — mitte midagi.”

„Oh, ärge nimetage seda. Mulle on üteldud tihti ja seda inimestelt, kes ei meelita, kel pole üldse kalduvusi meelitada, et olen täiesti erisugune ses suhtes. Ja-jaa. Nad räägivad sellest alati vaimustusega.”

„Ma ei või seda kujutella. Kuid nüüd sellest, mis puutub intervjuusse. Te ju teate, et on kombeks usutella igahüht, kes on saanud kuulsaks.”

„Kas tõesti? Ma pole kuulnud sellest senini. See võib olla väga huvitav. Kuidas te seda teete?”

„Ah, hea küll, hea küll, see võtab juba julguse. Noh, seda peaks tegema, mõnel juhutünil seda peaks tegema kas või puuhaluga. Kuid harilikult see seisab selles, et usutleja esitab küsimusi ja see, kes annab intervjuu, vastab neile. Kas lubate esitada mõned küsimused, mis peavad tooma esile teie avaliku ja eraelu tähtsaimaid hetki?”

„Meeleldi, meeleldi. Mul on küll väga halb mälu, kuid loodan, et teie ei pööra sellele tähelepanu. Peab mainima, see on korrapäratuim mälu — täiesti korrapäratu. Mõnikord ta läheb traavides, kuid siis peatub, ei liigu ja, teate, see on mulle suureks kurvastuseks.”

„See ei evi tähtsust, te vähemasti püüate teha kõik, mis suudate.”

„Ma püüan. Rakendan kogu mõistuse tööhe.”

„Tänu. Kas olete valmis vastama?”

„Valmis.”

„Kui vana olete?”

„Üheksateist, juunis.”

„Kas tõesti? Oleksin pidanud teid kolmekümnekuue-viie-aastaseks. Kus te sündisite?”

„Missuuris.”

„Millal algasite kirjutamisega?”

„1836.”

„Kuidas? See on võimatu, kuna olete alles üheksateist...”

„Ma ei tea, see tundub tõesti imelikuna.”

„See on tõesti imelik. Keda peate tähelepanuväärseimaks meheks neist, keda olete kohanud?”

„Aaron Burri.”

„Kuid te ei võinud kuidagi kohata Aaron Burri, kui olete alles üheksateistkümne.”

„Kui te teate sellest enam kui mina, miks küsite siis seda minult?”

„Hea küll, see oli vaid väike vahemärkus,

muud midagi. Kuidas see juhtus, et te kohtasite Aaron Burri?”

„See juhtus ühel päeval — tema matusel, kus ta palus mind teha vähem kära ja...”

„Kuid, heldeke, kui olite ta matusel, siis ta pidi olema surnud. Kuidas ta võis hoolida sellest, kas teete kära või mitte?”

„Ma ei tea! Ta oli alati erisugune mees.”

„Tõesti? Ma ei suuda mõista. Te ütlete, et ta kõneles teiega ja et ta oli surnud.”

„Kuid ma ei öelnud ju, et ta oli surnud.”

„Kas ta ei olnud siis surnud?”

„Mõni ütles, et ta on, mõni jälle, et ei.”

„Mida mõtlesite teie?”

„See ei läinud mulle korda. See polnud ju minu matus.”

„Kas teie... Ükskõik, me ei suuda seda asja nii-kui-nii ajada joone. Parema lubage mind küsida midagi muud. Mis on teie sündimisaasta?”

„Esmaspäev, 31. oktoober 1693.”

„Mis? See on võimatu! See teeb välja 180 aastat. Kuidas seletate seda?”

„Oh, ma ei juurdlegi selle üle.”

„Kuid ütlesite esmalt, et olete üheksateist, ja nüüd ütlete, et olete 180. See on ju väga suur vahe.”

„Kas märkasite tõesti vahet? (Käesurumine.) Mitmel korral see tundus mulle suure suure vahena. Kuid ma ei suutnud millalgi asuda selle juurdlusele. Ma imestan, kui ruttu te seda märkasite.”

„Tänu komplimendi eest. Kas teil oli või on vendi või õdesid?”

„Eh, ma... ma, ma mõtlen. Nii, jah. Kuid ma ei mäleta.”

„See on imelik asi, mida olen kuulnud.”

„Mis sunnib teid nii arvama?”

„Kuidas võiksin arvata teisiti? Kuid vaa-dake siia. Mida kujutab see pilt seinal? Kas see pole teie vend?”

„Oh, ja-ja-jaa. Nüüd te tuletate mulle meele. See oli minu vend. See oli William. — Billiks me nimetasime teda. Vaene vana Bill!”

„Miks, kas ta on siis surnud?”

„Ah, ma usun nii. Ma ei saanud seda millalgi teada. See on suur müsteerium.”

„See on väga, väga kurb. Kas ta kadus?”

„Jah, üldises mõttes küll. Me matsime ta.”

„Matsite ta? Matsite ta, ilma et oleksite teadnud, kas ta on surnud või elab?”

„Oh ei, mitte seda. Ta oli küllaldasel määral surnud.”

„Pea tunnistama, et ma ei suuda seda mõista. Kui matsite ta ja teadsite, et ta on surnud...”

„Ei, ei. Me ainult mõtlesime, et ta on surnud.”

„Või nii. Kas ta ärkas jälle ellu?”

„Vean kihla, et ta ei ärkanud.”

„Ma pole kuulnud midagi sarnast. Keegi oli surnud. Keegi maeti. Kus on siis müsteerium?”

„See'p see ongi. See ongi erakordne. Teate, me olime kaksikud. Surnu ja mina. Ja meid vahetati vannis, kui olime ainult kaks nädalat vanad. Üks meist uppus. Kuid me ei tea, kumb. Mõni mõtles, et see oli Bill. Mõni mõtles, et see olin mina.”

„See on imekspandav. Mida mõtlete ise?”

„Jumalad teavad. Annaksin kogu maailma, et seda teada. See tõsine, õudne müsteerium on kuhjanud tumeda varju üle mu elu. Kuid

tahan ütelda teile saladuse, mida ma pole avaldanud ühelegi hingele enne teid. Ühel neist oli tundemärk — suur märk pahemal käel. See olin MINA. See laps oligi see, kes uppus.”

„Väga hea. Kuid ma ei näe siiski, kus peitub müsteerium.”

„Teie ei näe, mina aga näen. Ükskõik, ma ei suuda mõista, kuidas nad võisid olla nii rumalad ja minna ja matta vale lapse. Kuid... tss... ärge nimetage seda siis, kui perekond võiks seda kuulda. Jumal teab ise, et neil on küllaltki südantmurdvaid muresid, ilma et oleks tarvis seda lisada.”

„Tänu. Ma usun, et olen praeguseks saanud küllaldaselt määral materjale, ja olen teile väga tänulik selle vaeva eest, mida nägite. Kuid olen väga huvitatud Aaron Burr'i matuseist. Kas te ei ütleks, mis põhjusel te arvasite Aaron Burri olevat tähelepanuväärse mehe?”

„Oh, see oli lihtsalt nali. Ükski inimene 100 hulgast poleks seda märganud. Kui jutlus oli mööda, rongikäik valmis minekuks ja laip ilusasti asetatud surnuvankrile, siis ta ütles, et ta tahab vaadata viimast korda ise seda kõike. Tõusis lihtsalt üles ja istus kut-sari kõrvale.”

Noormees tõusis aupaklikult toolilt. Ta oli väga armastav ja mul oli kahju näha teda minemas.

ELEKTRISELTS

AEG

TALLINN, RAEKOJA PL. 4
KODUKESKJAAM 428-15

NOORSOO TÖÖMAILT

Noorsoo organiseerimise seadus

Vabariigi valitsuse koosolekul 7. oktoobril vaadati läbi ja antakse riigivanema dekreedina noorsoo organiseerimise seadus.

Seaduse esimeses paragrahvis on järgmiselt väljendatud

noorsoo organiseerimise eesmärk:

Noorsoo organiseerimise eesmärgiks on koondada noori organisatsioonidesse ning juhtida, edendada, ühtlustada ja süvendada kava-päraselt ja sihikindlalt olemasolevate ja selle seaduse põhjal ellukutsutavate organisatsioonide tegevust riiklikkude sihtide ja kasvatustliikude põhimõtete järgi eesti rahva elulistes huvides.

Selle seaduse alla kuuluvad järgmised noorsoo-organisatsioonide liigid.

1) koolide juures asuvad noorsoo-organisatsioonid:

2) ühingud, seltsid ja nende liidud ning teised koondised, kes on asutatud ühingute ja nende liitude seaduse põhjal ja kes on seadnud endale eesmärgiks noorsoo organiseerimise või kelle liikmeiks võivad olla noored;

3) noorsooühingud, -seltsid ja nende liidud ning teised koondised, kes on asutatud vastavate seaduste alusel kirikute, kodade, kultuur-omavalitsuste ja teiste vastavate asutuste juurde.

Noorteks selle seaduse mõttes loetakse kõik õpilased ja muud kodanikud,

kes on alla 20 a. vanad.

Seaduse teine peatükk käsitleb noorsoo organiseerimise juhtimist.

See juhtimine kuulub haridusministrile.

Noorsoo tegelikku organiseerimist ja noorsoo organisatsioonide tegevuse edendamist teostab aga haridusministeeriumi noorsoo osakond noortejuhataja juhatusel ja noortenõunikkude ja noortesekretäri kaastegevusel. Noortejuhataja nimetab ametisse riigivanem haridusministri ettepanekul. Peale ametnikkude on ette nähtud noorsoo osakonnal haridusministri poolt nimetatavad kaastöölised, et võimalik oleks kaasa kutsuda noorsoo organiseerimise tööle kõiki neid haridus-, kasvatus-, seltskonna- ja majandustegelasi,

kes on huvitatud noorsoo kasvatusest,

ja kes tahavad töötada noorte edasiarendamise huvides. Noorsoo-organisatsioonide tegevuse edendamiseks võidakse kohtadel asutada noortekomiteed.

Haridusminister võib moodustada tarbekorral

riigi- ja omavalitsusasutuste ja seitskondlike organisatsioonide esindajaist

ning teistest asjatundjaist koosnevaid komisjone noorsoo organiseerimise puutuvate laiemaulatusliikude kavade valmistamiseks ja vastavate küsimuste selgitamiseks kui ka kokku kutsuda noorsootegelaste nõupidamisi ja kongresse, määrates ühtlasi nende koosseisu.

Seaduse kolmas peatükk käsitleb noorsoo organisatsioonide koolide juures ja neljas peatükk

noorsoo-organisatsioonide väljaspool kooli.

Nende organisatsioonide asutamine toimuks üldiselt samadel alustel, millisel on toimunud nende asutamine seni, kuid kõik need organisatsioonid peavad töötama selles seaduses tähendatud ja selle seaduse põhjal antud ligemate sihtide ja juhendite kohaselt. Kui aga need organisatsioonid kalduvad kõrvale neist sihtidest ja juhenditest, siis võidakse neia sulgeda. See sulgemise võimalus ja õigus on tarvilik, et

üua noorsoo organisatsioonide tegevuse alal kindel kord.

Ka on seaduses selgelt väljendatud, et õpilaste ja noorte laagrite, suvepidustuste ja teiste koosolekute pidamine võib toimuda ainult selleks määratud alustel ja korras. See on tarvilik selleks, et edaspidi ära hoida kõiki puudusi ja eksimusi, mis on sellel alal seni kohati aset leidnud. Samuti on seadusega reguleeritud

õpilaste osavõtt noorsoo organisatsioonidest väljaspool kooli ning toetuste määramise alused noorsoo organisatsioonidele. Need alused on tarvilikud selleks, et toetused läheksid ainult nendele organisatsioonidele, kes seisavad oma ülesannete kõrgusel ja et toetuste kasutamine toimuks loovaks ülesehitavaks tööks seaduses tähendatud sihtides.

Seaduse viies peatükk sisaldab noorsoo organiseerimise varalisi vahendeid.

Peale riigi eelarve korras antavate summade on seaduses ette nähtud toetuste andmise võimalus noorsoo organisatsioonidele riiklikkudest kapitalidest ja fondidest nende seaduste ja põhikirjade kohaselt. Samuti on seaduses ette nähtud

omavalitsuste kohustus vastavate ruumide andmise suhtes.

Selle kohustuse täitmine ei tekita omavalitsustele raskusi ega kuigivõrd tunduvald kulusid.

Seadus hakkab maksma avaldamisega, millisest ajast kaotavad maksvuse koolide seaduste need paragrahvid, mis sisaldavad eeskirju õpilaste organisatsioonide asutamise kohta. Samuti kaotab maksvuse ühingute ja nende liitude seaduse § 19 teine lõik.

* * *

ÜENU võib rõõmuga konstateerida, et uues kehtima pandud seaduses on arvestatud kõiki olulisemaid neist põhimõtteist, mis avaldamist leidnud ÜENU Kesknõukogu käesoleva aasta 10. jaanuari viies resolutsioonis, millised kiitis hääks ja kinnitas ka ÜENU möödunud kevadine Esinduskogu. Mitmetele senistele pahedele ja raskustele on uue seaduse kaasabil nüüd märgatavalt kergem teha lõppu. Eriti käib see tegevusruumide saamise kohta, mis on nüüd tehtud omavalitsuste kohustuseks.

Huvitav on ainult see asjaolu, et seadus

loeb noorteks alla 20 a. vanuseid kodanikke — need aga moodustavad ÜENU-s ainult liikmeskonna vähemiku, vähemasti praegu. Ja teiselt poolt — ÜENU täidesaatvais organites — juhatustes — ei või põhikirja järgi üldse olla selle seaduse põhjal noorteks loetavaid kodanikke.

Meie tegelikus töös ei too seadus esialgul mingeid silmapaistvaid muutusi, kuna ÜENU ka seni vahenditult on oma tegevusest ja majandusest annud aru Haridusministeeriumile.

ÜENU noored kodu uurimas

E. TAMMSOO

Meie suuremad vanavarakorjajad Jakob Hurt, M. J. Eisen ja suur hulk teisi on varisenud manalasse, kuid nende elutöö, nende kogutud vanavara on jäänud püsima, on jäädvustatud järeletulevatele põlvedele. Tänu nende meeste ennastsalgavale tööle, on hävinemisest päästetud ja kogutud vanavarasalvedesse määratud hulgad meie esivanemate vaimukulda.

Nagu kõnelevad vastavad andmed, on Eesti Rahvaluule Arhiiv maailma rikkalikumaid ja Tartus asuv Jakob Hurda mälestuseks asutatud Eesti Rahva Muuseum rikkalik, huvitavalt ja hästi korraldatud, mille üle on avaldanud imestust paljud välismaa teadlasedki; kuid üks, milles me maha oleme jäänud, eriti hõimurahvas soomlastest, on kodu- ehk kihelkonnamuuseumid ja koduvalla või kodukihelkonna uurimine.

Soome kodumuuseumides on leida töö- ja tarberiiistu isegi kiviajast. Õige sagedased on Soomes veel talumuuseumid, kuhu on kogutud kõik esisade- ja emade aineiline vanavara ja mälestusesemed — tööriistad, tarberiiistad, pilte, rõivaid jne.

Kui nüüd keegi küsiks: „Kui palju on Eestis kihelkonna ja talumuuseume?“ Siis peame sellele vastama: „Talu- ja muuseumide kui niisuguseid Eestis ei tunta ja kihelkonna muuseumid on ainult Pärnumaal Tori vallas, kuid seegi pole veel avanud vastavate ajakohaste ruumide puudumisel oma uksi.“

Siin on noorsoolasil täita kodukohas paljude üldkultuuriliste ürituste kõrval veel üks tähtis ülesanne: see on — tuleb koguda, alal hoida ja järjestada vastavalt koduvallas või kihelkonnas leiduvaid kultuuriväärtsusi ning jäädvustada kultuurelu sündmusi järeletulevatele põlvedele. Ka tuleb noorsoolasil aidata kaasa kultuursete organisatsioonide tegevusele kultuuriväärtsuste kogumiseks ja jäädvustamiseks.

ÜENU osakondade juurde ellukutsutud kodumuuseumi või kodukoha uurimise harude (ringide) peamisteks ülesanneteks on andmete ja materjalide kogumine kaasaegse kultuurilise ja majandusliku elu ning rahva tegevuse ja huvialade ning tähtsamate sündmuste kohta. Ka tuleb andmeid ja materjale koguda varasema elu kohta, nii kaugemale minevikku, kui see on võimalik.

Kõigepealt tuleks kodumuuseumi koguda ümbruskonnas tegutsevate organisatsioonide aruanded ühes organisatsiooni arenguloo ja paljude piltidega organisatsiooni tegevusest. Samuti ka väljalõikeid ajalehist kohalikust elust, raamatud kohalikust elust ja igasugused ülevõtted tähtsamaist sündmustest, eeskujulikest majapidamistest ja ümbruskonna ajaloolistest ning kaunimatest kohtadest. Kõik kogutud materjal peab andma kujuka pildi ümbruskonna kultuurilisest ja majanduslikust elust ning rahva elutingimustest.

Igast kihelkonnast on võrsunud suurmehe — avalikuelu tegelasi. Paljud on neist varisenud juba manalasse. Nende kohta tuleb koguda andmeid, jutustusi, ja kui võimalik, siis koostada terviklik pildirikas elulugu. Sama tuleb teha ka praegu elusolevate kohta. Kui kodumuuseumi ja kodu uurimistööd tehakse kihelkonna või valla ulatuses, siis on andmed vajalikud kihelkonna või valla kultuuritegelaste kohta; kui aga kodu uurimistöö piirdub väikesemas ringkonnas, paaris-kolmes külas, siis tuleb elulugu juba koostada selles ringkonnas tegutsevate ja võrsunute kultuuritegelaste kohta.

Järgmisena tuleb koondada kodu uurimisharru Vabadussõjast osavõtnute isiklikud mälestused ja kohalikkude kohtade vabastamiskäikude kirjeldused ühes rohketega fotodega,

millest mõned on väga haruldased ja see-
tõttu ka väärtuslikud.

Teiseks osakonnaks kodumuseumis võiks olla noorte osakond. Noorte osakonda tuleb koondada kõik andmed ja materjalid noorte isetegevuse alalt. Ka kohalike noorte poolt loodud kunsttööd: maalid, joonised, diagrammid ja noorte loodud laulud, novellid, mitmesugused artiklid, kõned ja noorsoo-organisatsioonide ajakirjad leidku siin aset, samuti ka ajakirjades ja ajalehtedes ilmunud noorte kirjutuste käsikirjad. Noorte osakonda kuuluvad mitmesuguste võistluste tehnilised tulemused ja ülevaade nende arenemistest. Noorte osakonda koondatud materjalid peavad andma täieliku ülevaate noorte omategevusest, nende arenemisest ja vaimse ning haridusliku tasapinna tõusmisest.

Noorte osakonda võiks veel koondada noorte uurimusi kodukihelkonna varasemast minevikust. Ka need, millal ilmusid talutaredesse klaasaknad, asutati taludesse õunapuuaiad, rautatud vankrid ilmusid jne., on huvitavad andmed, milliseid seni üksikute kihelkondade kohta on vähe teada. Täiesti selged on andmed Räpina kihelkonna kohta, kus keegi Jakob Jagomann'i nimeline mees need 1876. a. avaldas „Räpina kihelkonna ajaraamatus“. Selles huvitavas raamatus toodud andmed kõnelevad, et alles 1800. aastal ilmusid Räpina talutaredele klaasaknad, rautatud vankrid 1830. a. ja rautatud reed 1840.

Ka igasugused teated — noorte uurimused koolielust, kirikutest, teoorjusest, talupoegade mässust jne. võiksid noorte osakonnas aset leida siis, kui neil uurimustel on juures märkus, et see või teine noor on koostanud vastava vanemat aega käsitleva uurimuse. Muidu võib nende andmete jaoks moodustada eriosakonna.

Igas kihelkonnas on olnud jõumehi, maארste ja igasuguseid muid isikuid, kelle ümber on põimunud mitmesugused legendid ja muistendid, samuti ka mitmesuguste paikade ümber. Legendid, muistendid, rahvanaljad ja kohalikud rahvalaulud tulevad kõik kirja panna noorte poolt. Iga üleskirjutuse juurde tuleb märkida ka üleskirjutaja nimi, kellelt ja millal üles kirjutatud.

Ka rahvatantsud on noorte ala.

1935. a. suvel toimetas ÜENÜ Keskjuhatus ühes Eesti Rahvaluule Arhiiviga üle riigi põhjaliku järelkorjanduse ja tulemuseks oli, et avastati 9 senitundmatut rahvatantsu, rohkem kui 30 varianti, üle 60 rahvatantsuviisi, rahvamänge ja katkendeid. Kuigi see järelkor-

A/S. **ODORI**
„ODOR“ KÖLNI VEED

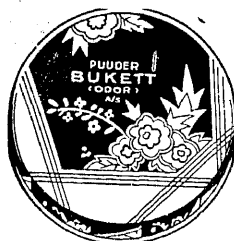
PARIM
 PUUDER

7-MES

VÄRVITONIS

ON
PARIMAD

DEENELÖHNALINE
 KATAB HÄSTI
 A/S <ODOR>

MOODSAD
 LÖHNAD

Casanova
Soir de Paris
Chanelle
Cröpe de chine

j. n. e.

jandus toimus põhjalikult, on siiski veel teadaolevail rahvatantsudel tundmata mitu varianti. Näiteks on andmeid, et õigel rahvuslikul „Vändra polkal“ on veel paar uut varianti, milliste avastamine jääb kohalike üenü-laste tööks. Samuti on variatsioone avastamata veel mitmel rahvatantsul.

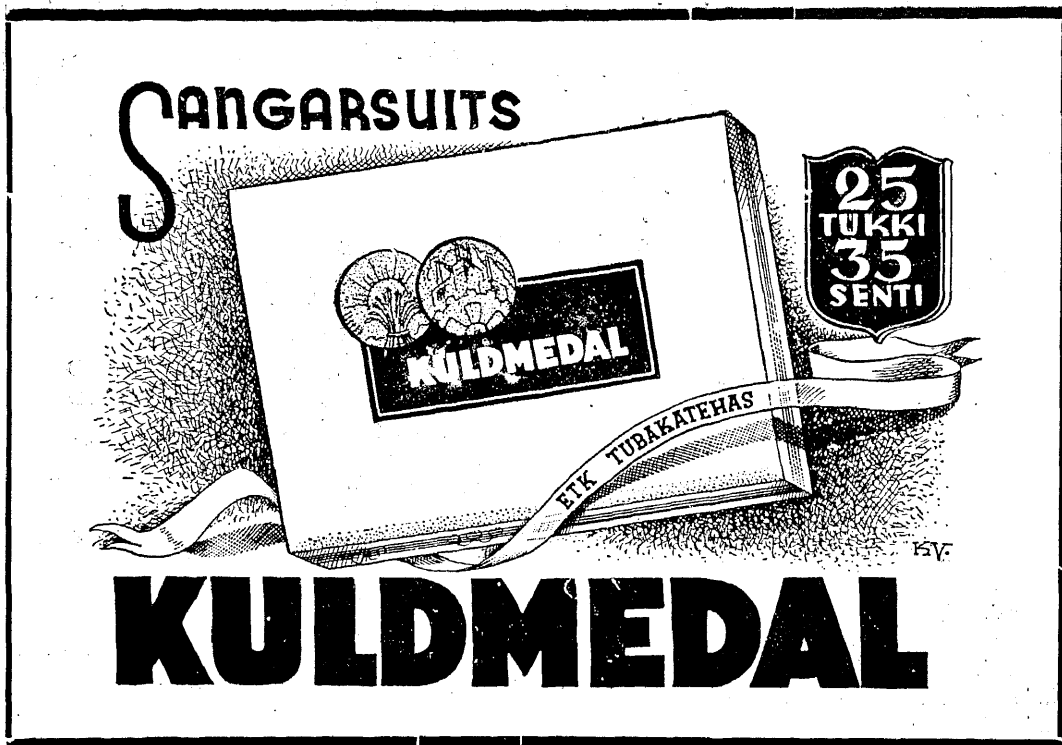
Järgmise osakonna moodustagu esemed ja materjalid. Sii kuuluvad vanasti ja nüüd tarvitusel olevad töö- ja tarberiistad, nende mudelid, igasugused kavad, diagrammid, põllumajanduslike katsete tulemused, kodukäsitöö esemed ja kirjandus põllumajanduse, aianduse, kodukaunistamise ja -korraldamise alalt.

Raamatuaastal avastati palju vanemaid ja haruldasi raamatuid, millised tulevad koguda kodumuseumi, kus need alal hoiduvad, kuna eraisikute käes võivad need üsna hõlpsasti kaduma minna.

Täiesti eraldi osakonna võiksid moodustada igasugused kollektsioonid taimedest, liblikatest, putukatest ja topised lindudest ning vähematest loomadest. Sii osakonda koondada tulevad ka ülesmärkimised lindude tuleku ja mineku kohta, üksikute taimede tärkamise, õitsemise ja seemnete valmimise kohta; samuti võimaluse korral ka temperatuuri ja sademete kohta andmed teatud paigus (kodukihelkonnas). Ülesmärkimisi tehtagu järjekindlalt igal aastal.

Koduuurimine on huvitav ala ja see ootab tarmukat noorust oma tegevusväljale.

Alustes, oktoober 1936.

Asutamisel olevaist ÜENU osakondadest

Sügisel tulekul on organiseerimistöö ÜENU-s võtnud jälle senisest suurema ulatuse. Liiguvad uute osakondade asutamise asjad, niihästi need, mis on pooleli juba kevadest saadik, kui ka need, millised on algatatud alles sügisel. Nõnda on praegu uued osakonnad asutamisel järgmistes kohtades:

Sillamäel

tegutseb ÜENU osakonna organiseerimisega härra Rudolf Tamm, kes kevadel läbi viis ÜENU osakonna asutamise Kiviõlisse. Sillamäe osakond saab oma liikmeskonna enamiku Eestimaa õlikontsortsiumi teenistuses seisvaist vanadest ja noortest. Kohal töötab seni ainult Vaivara naiste ring. Kõik kohalikud juhtivad tegelased suhtuvad ÜENU osakonna asutamise mõttesse suure soojusega. Kuumid tegevuseks on olemas ja suuremateks pidudeks loodetakse saada kohaliku mõisa-härra (?) kuursaali ning Vaivara seltsimaja. Osakond on juba Keskjuhatuses registreeritud. Kärkulas (Võrumaal) on moodustatud ÜENU

Urvaste

osakonna organiseerimise toimikond, mida juhivad Leo Laud, R. Oja ja A. Ruus. Uue osakonna asutamine on seda tervitavam, et lähemas ümbruskonnas praegu ÜENU osakondi ei ole. Uue osakonna lähemaiks naabreiks saavad Vaabina (umbes 10 kilomeetrit eemal) ja Sangaste osakonnad, viimane juba 25 km kaugusel.

Tapa

linnas on osakonna seekordseks asutajaks Eino Vernik. Tapale on ÜENU osakonda korduvalt asutada püütud. See pole seni õnnestunud kas kohalike olude veidruse või seniste tegelaste loiduse tõttu. Tüüpiliselt väikelinnalik miljöö on siin oma väikeste tegelaste isikliku võistlusega olnud seni takistuseks noorsooorganisatsioonile jalgade alla saamiseks. Tapa lähikonnas tegutseb edukalt terve rida maaosakondi, millised aga ei takistaks Tapa osakonna töö hoogust, kuna praegune Tapa noorus oma organiseerimatusena on täiesti agulinoorsoo seisukorras. Seekordselt algatusel loodame mitte ainult kára vaid ka villa.

Mustvees.

on osakonna asutamise algatanud härra Oskar Pärsikivi. Peipsi Läänekalda Põhja-Eesti alal tegutseb praegu ainult Ranna-Pungerja osakond. Et aga Peipsi ümbrus just eriti vajab ÜENU sihtidekohast kultuuritööd, siis tervitame Mustvee osakonna asutamist parimate lootustega. Mustvee lähemaiks läänepoolseiks naabreiks jääksid ÜENU Võtikvere ja Kõnnu-Nõmme osakonnad.

Samal Peipsi kaldal on tekkinud ka ÜENU

Raatvere

osakond, mis ootab Keskjuhatusel kinnitamist. Osakond asub eraldatud külas, kaugel kõigist seni meie võrku kuu'unud organisatsioonidest.

Sellest hoolimata pole asja algatajail hääst tahtmisest ja suurest julgusest puudust. Loodame, et eesti noorte sikkus siingi enda maksuma paneb ja et Raatvere osakond oma väike-searvulisest liikmeskonnast hoolimata oma saavutustega varsti teistele eeskuju andma ulatub.

Leevis,

Võhandu jõe kaldal Võrumaa südames, on härra Evald Kikk a eestvõttel juba pike-mat aega ettevalmistamisel ÜENU osakonna loomine. Leevi alevikus polegi praegu selts-kondlikke organisatsioone pääle Tuletõrje Ühingu. Ka pole lähemas naabruses teisi ÜENU osakondi. Loodame kauakestnud ette-valmistusele üsna pea positiivset lõppu.

Kevadest saadik on pooleli organiseeri-mise eeltööd Peipsi põhjakaldal asuvas vene külas

Alajõel,

kus elutseb ka mõnikümend eestlast. Õpa-tajanna Paula Laurfeldt on sääl kutsu-nud juba ellu laulukoorigid (esmakordselt koha-liku ühiskonna ajaloos). Nii mees- kui sega-koorist on kujunenud välja asutatava ÜENU osakonna esimesed tegevusharud. Asutamise tegelikke eeltöid teostab A. Laurfeldt ja jõuab nendega arvatavasti lõpule juba sügi-seseks Esinduskoguks.

Sootaga

külas, Jõgeva lähedal, võitleb väikeste ja suurte takistustega ÜENU osakonna asuta-misel härra Asper. Selles piirkonnas pole ÜENU-l praegu osakondi kuigi tihedalt. Sootagaie lähimal asuv Torma osakond Sätsu-veres asub 10 kilomeetrit eemal. Varemalt on aga säälkandis tegutsenud juba kolm ÜENU osakonda: Jõgeval 1931—1933, Jõgeva Kuristal 1928—1932 ja Siimustil 1929—1934. Jõgeva tihedasti asustatud ümbrus väärrib aga märksa rohkemal arvil ÜENU osakondi kui selle ühe asutatava ja kolm likvideeritud. Ja nõnda alustaski juba kevadel härra Ak-sei Vaigo ÜENU osakonna asutamise eeltöid

Jõgeval.

Milligipärast ei võta aga osakonna asutamise asi ka Jõgeval õiget vedu, nagu eelpool põh-just oli Tapa puhul kurta. Alevimiljöö on meil kahjuks tänaseni jäänud sellepoolest kõi-ge täbaramasse seisukorda, et hõõrumisteks ja otstarbetuks võistluseks kulutatakse palju jõudu — positiivne töö ei saa aga jalgu alla isiklikkude vastolude ja kiuslikkuse tõttu. Uutelt aleviosakondadelt ootame enne kõike selle ülesande omaksvõtmist, et kohalikke tingimusi seltskondliku töö suhtes parandada ja ühes sellega kogu kohapäälset õhkkonda kul-tuursemaks ja tervemaks muuta.

Nagu Jõgeva osakonna asutajad isegi kur-davad, ei ole kohalikud maanoorte ringid oma kitsapiirilise tegevusega võimalised alevinoori huvitama. Neist puudustest on kindlasti ya-ba ÜENU kui oma konstruktsioonilt väga plastiline organisatsioon. Teiseltpoolt tahetak-se aga ÜENU osakonna asutamisel mõnel pool haarata liig kaugele, mis tingib kahtlemata palju ebaõnnestumisi ja nurjaminekuid. Nõn-da tahetakse Jõgeval organiseerida ühel hoo-

bil osakonda ja osakondade keskust, mis haaraks ja teatud määral ka alistaks osalt olemasolevad, osalt alles asutatavad osakon-nad KuremaaI, Palamusel, Laiusel, Laius-Tähkveres, Vaimastveres ja Siimustis. On ju kindel, et kõigis nimetatud kohtades võiks ja tuleks osakonnad luua, pääle Laius-Tähk-vere, kus see juba olemas. Tegelik asuta-mine peaks lähtuma aga kohalt, sest meie kogemused on näidanud, et üleväl alla organiseerimine annab ainult õige kesiseid ja harukorraI nimetamisvääriseid tulemusi. Seltskondlik organisatsioon nagu iga teinegi inimlik või ühiskondlik nähtus tekib ainult olemasoleva tarbe rahuldamiseks, ega loo ise seda tarvet. Ainus, mida saab teha niisugusel puhul ülalt, on propaganda ja selgitustöö, kaasaaitamine vastava tarbe kujunemiseks. Kas pole ka Jõ-geva noorte lai ja kiiduväärne organiseeri-mise plaan jäänud pidama just selle asjaolu taha, et on alustatud vale otsast, mis ei lubagi asjal edeneda tarvilise kiirusega?

Iseenesest on niisuguse organiseerumise tarve kujunenud välja

Voltvetis.

Säät on seni puudunud noorsoole kaasatöo-tamiseks sobivad ühingud ja seltsid. Elujõu-line tuletõrjeselts ei ole noortele mitmete põhimõtteliste asjaolude tõttu sobiv, kiratsev Haridusselts on aga kohapääl rahvast eemal-dunud ega suuda midagi teha. Huvitav on muidugi küll see asjaolu, et kui kohalikel noortel tekkis ÜENU osakonna asutamise mõ-te, siis leidus mõlemal olemasoleval organi-satsioonil küllaldaselt huvi ja jõudu asjasse segamiseks ja kõiksuguste takistuste teele-veeretamiseks. Loodame, et noored sellest hoolimata oma organisatsiooni luua suudavad ja lühikese aja jooksul mitte üksi olemas-olevaid takistusi ei võida vaid ka nende põh-jused oma positiivse tegetsemisega kaotavad.

Suurimad komistuskivid, mis niisugustel juhtudel seni aina takistasid noorte ja elu-jõuliste organisatsioonide tekkimist ning are-nemist — olid raskused ruumidega. See olu-kord peaks nüüd lühikese aja jooksul muu-tuma ja lahenema, sest kehtima pandav Noor-soo organiseerimise seadus soodustab siin juba ametlikult seni omavahelises võistluses allajäänud noorte ettevõtteid.

H. T.

ESINDUSKOGU

ÜENU Keskjuhatus määras oma koosoleku 9.X s. a. sügise Esinduskogu päevadeks 28. ja 29. novembri 1936. Tavalise sü-gise koosoleku ametliku päevakorra (uute osakondade kinnitamine, vanade ja tegevuses suikunute likvideerimine, poolaasta aruannete ja ülevaadete esitamine, talvise tegevuskava arutamine, sportlike rekordite kinnitamine ja saadikute proportsiooni määramine keva-diseks Esinduskoguks) mitmekesistamiseks ja huvitavamaks muutmiseks on seekord võet-ud koosoleku päevakorda suuremal arvil kõi-kehuvitavaid referaate ning kõnesid. Nõnda on nähtud ette üks kõne noorsootööst ja noorsooorganiseerimisest, mistaot-

leb anda teatud selgitusi praegusest ja tulevases olukorrast. Teisena on kavas üks kõne kodukaunistamisest, mitte niivõrd propagandaline ja põhimõttelist laadi kui just tegeliku töö seisukohast lähtuv, mis annab ülevaate seni rakendamist leidnud menukamatest tööviisidest ja nende abil saavutatud tulemustest. Kolmandaks kõneks oleks ühe tegeliku noorsoojuhi ettekanne sellest, kuidas tema on teostanud kohapääl osakonna asutamise ja noorte tööle rakendamise. Sellest ettekandest on põhjust loota palju õpetlikku ja äratavat nagu ka ettenähtud neljandast reteraadist, mille ettekandmiseks on palutud Soome Noorsooliidu sekretäri Heikki Hosia t. H. Hosia kõneleks Soome noorsooliidu organisatsioonist ja selle töö rakendamisest eriti maal.

Esinduskogule järgneksid seekord ka lähikesed ühe- või kahepäevased kursused, millede sisus seekord erilist rõhku tahetakse panna näitetrupi ja laulukoori töö juhtimisele ja korraldamisele. On väga võimalik, et kursustel käsitlemist leiavad ka moned uudised rahvatantsu ja võimlemise alalt.

Samuti korraldab Keskjuhatuse Esinduskogu saadikuile maapidu, mille eeskavas pääle muude ettekannete on oodata ka ühe ÜENÜ parema maaosakonna näitetrupi esinemist mingi ühe- või kahevaatuslõiku näidendiga.

Keskjuhatuse tahab seekordse Esinduskogu korraldada kõigile huvipakkuvana ja rohket äratust ning õpetust andvana, ning loodab ka maa- ja linnasaadikute erakordselt rohket osavõttu.

Juubelosakondadest

Rida ÜENÜ osakondi on tänavu aastal pühitsenud 15. ja 10. aastase tegevuse juubeleid, osalt vaikselt ja kärata, osalt aga ka vastava pidulikkusega. Suurematest juubelitest on „Eesti Noorus“ mõnel puhul ka mõned read ja õnnesoovid avaldanud, rohkem on aga asjast päris vaikides mööda mindud. Et organisatsioonide aastapäevad oleviku ja tuleviku tegevuse suhtes teatud elustavat mõju omavad ja et organisatsiooni suurem vanadus tegelaste seas nagu mingi kindluse ning tugevama enesetunde loob, siis avaldame allpool mõningaid andmeid veel käesoleval aastal juubeleid pühitsevate osakondade kohta, et teised võiksid kaasa tunda ja parajal ajal õnne soovida. Enne aga peatume mööda minnes ka nendel osakondadel, kel tänavused juubelid juba seljataga.

30. jaanuaril 1921. aastal asutati Porkuni osakond, kes oma juubelit tänavu pühitses ja kus tegevus kogu aeg on tõusnud pideva hooga.

16. märtsil sai 15 aastat täis ka Tartu osakonnal. Osakonna tegevuses oli vahepääl seisakuid ja soikumisi, viimastel aastatel on aga tegevus elavnenud ja hoog kiiduväärselt tõusnud.

17. aprillil oleks võinud kuuteistkümmendat tegevusaastat alustada Ramma osakond Järvamaal, kui ta poleks likvideeritud 12. novembril 1932. a.

24. aprillil oli Juuru osakonnal sama

Autorikaitse Ühingu kirjastusel ilmusid järgmised uued näidendid:

Juhan Jaik:	„Sinep ja sool“	Näidend 3 v.
A. Mälk:	„Vanakurja vokk“	Näidend 6 pildis
R. Sirge:	„Äri huvides“	Näidend 2 v.
M. Jotuni:	„Mehe küljeluu“	Komöödia 3 v.
M. Tarum:	„Soovin tutvust“	Rahvatükk 3 v.
A. Sepp:	„Päikese poole! (Armastus ja maa)“	N. 3v.
E. Ellor:	„Naismetsavaht“	Rahvatükk 3 v.
A. Teppan:	„Parun süütepommiga“	Näidend 3 v.
T. Braks:	„Võsavennad“	Külakomöödia 4 v.
A. Tamm:	„Ihnur“	Näidend 3 v.
K. Ird:	„Võitlejad kodu eest“	Näidend 5 pildis.

Neid näidendeid saate tellida tutvumiseks ja ettekandmiseks ainult Autorikaitse Ühingust, postkast 160, Tallinn, Kunstihoone.

AKÜ laenukogu on uute näidendite rohkuse ja soodsate laenuitingimuste poolest väljaspool võistlust.

võimalus, aga seegi osakond likvideeriti juba 21. novembril, 1931.

Vaikselt ja tagasihoidlikult möödus 15. aasta ÜENU Metsanurga osakonna asutamist (Triigi vallas, Harjumaal) 21. augustil.

Kaia osakonna samasüües juubelist 23. augustil tegime sel puhul ka „Eesti Nooruses“ juttu.

Oma 15. aastapäevaks 7. septembril oli ÜENU Hallikukivi osakond juba 5 aastat likvideeritud.

Tudus tegutseb ka praegu ÜENU osakond, kuid see asutati alles 1935. a. Endine Tudu osakond oleks võinud 3. oktoobril astuda 16-sse aastasse, kui ta juba 1932. a. poleks tegevust lõpetanud.

Ees seisab aga tänavu veel ÜENU Saue osakonna 15. aastapäev ja nimelt detsembrikuu viimasel päeval. Osakonna rohelise tindiga kirjutatud asutamise akt käib järgmiselt: „Sellega otsustasime meie, asutajad liikmed, oma peakoosolekul 31. detsembril 1921. aastal Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse põhikirja piirides Saue osakonna nime all oma tegevust algada. Asutajad liikmed (allkirjad).“ Möödunud aastal oli osakonnal 18 mees- ja 5 naisliiget, kelledest 7 oli astunud liikmeks alles tegevusaasta jooksul. Osakond kasutab oma tegevuses seni eraisikute ruume ja on selletõttu saanud korraldada ka ainult ühe peo ning üldkoosoleku. Juhatuse on aga pidanud 11 üldkoosolekut. Ruumide puudumine on ka tähtsamaks tööd raskendavaks asjaoluks. Osakonna esimehiks on Artur Gutmann ja kirjatoimetajaks Arnold Sepp.

Märksa pikem on muidugi 10.-aastaseid juubeleid pühitsevate osakondade nimestik. Need osakonnad on tekkinud juba ÜENU-liikumise kaheksandal aastal, mil asjal alguspäevadega võrreldes oli hoopis teine hoog. Sellepärast avaldame allpool seni juba juubeleid pühitsenud 10.-aastase osakondade nimestiku kalendaariumi kujul ja lisame vahele ka osakonnad, kes praegu küll likvideeritud, kuid kellele asutamisest on möödunud 10 aastat.

Ees seisavad käesoleval aastal veel järgmiste osakondade 10. aastapäevad:

H a a s l a v a

17. oktoobril — nii siis „Eesti Nooruse“ selle numbri ilmumisel ka juba seljataga. Osakond asub Tartumaal, Tartu linna ligidal, kuid pole viimasel kolmel aastal oma tegevuses mitte midagi silmapaistvat saavutanud. 1933. aastal oli osakonnal kolm mees- ja viis naisliiget. Meil jääb loota, et 11. tegevusaasta algus saaks tõepoolest uue tegevuse alguseks.

Samal päeval — s. o. 17. oktoobril — saab 10 aastat täis ka

A a s p e r e

osakonnal. Osakond asub omanimelises vallas Kihlevere asunduses ja töötab läinud aastal viie tegevusharuga (näite-, spordi-, segakoor, keelpillide orkester ja kõneoskuse õpiring). Osakonna tegevust soodustab kõigepealt asjaolu, et töötatakse oma majas. 1935. aastal oli osakonnal 28 mees- ja 14 naisliiget. Vahekord teiste kohalike organisatsioonidega on hea, eriti arendatakse sõbralikku koostööd Rahvaraamatukogu seltsiga. On suu-

detud osakonna tööle tõmmata kaasa ümbruskonna haritlased, arst, õpetajad, köster ja saavutatud ka nende vanemate tegelaste tunnustus ning poolehoid, kes algul asjasse suhtusid halvustavalt või loiuult. Vallas moodustatud seltskondlikes komiteedes arvestatakse alati tõsiselt osakonna esindajate seisukohti. Ümbruskonna seltside poolt korraldatud pidudel on osakonna noored alati kandvamaiks jõududeks. Lauukoori, näiterühma ja orkestri tarvitatakse tihti naaberorganisatsioonide peokavade täitmiseks ja sisustamiseks. See kõik jätab mulje, et osakond pole oma ümbruskonnas mitte ainult sallitud vaid ka paratamatult vajalik. Näiteharu on näiteks aasta jooksul õppinud ja kannud ette 10 näidendit 11 korda; kahjuks takistab lava primitiivsus ja naisosaliste vähesus kõrgemaklassilise repertuaari harrastamist. Osakonna maja ümberehitamine võimaldab aga neid puudusi osalt kõrvaldada. Kinnisvara on hinnatud 1440.— ja vallasvara 311.— kroonile. Osakonna esimehiks on Karl Mikfeldt ja kirjatoimetajaks Helmi Tänavants.

28. novembril astub 11. aastasse ÜENU Mäo osakond. Mäo osakond asub Mäo vallas, Sargvere asunduses Järvemaal ning koondab endasse kokku 20 liiget (12 meest ja 8 naist). Kasutatakse Sargvere algkooli ruume. Nagu Aasperes nii ka sääl on peamiseks tegevusharuks segakoor ning näiterühm. Viimane on aasta jooksul õppinud selges 5 näidendit ja mänginud neid 7 korda. Tööd on raskendanud kohase lava ja dekoratsioonide puudumine. Kuid trupil on alaline näitejuht ja iga aasta korraldatakse täiendamiseks kursused. Värskest on tööd alustanud võimlemisrühm ja meeskoor. Osakonna esimehiks on Johannes Langenbraun ja kirjatoimetajaks Heleene Liiv.

Järgnevatest suurematest juubelistest, mis langevad juba 1937. aasta sisse, avaldame ülevaate aegsamini. Igatahes peaks aga käesolevi kirjatükk õpetust ja julgustust pakuma nii juubilaaridele kui ka kõikidele teistele edasi tegutsemiseks endisest veel suurema hoo, sest kui meil on juba rida neid osakondi, kes hakkavad jõudma välja poisikese eest ja teine rida neid, kes sellele eale lootusrikkalt vastu astuvad, siis saame kindlust oma usule ja püüetele tehtud konkreetselt tööst ja mitte ainult tühipaljast usust enesest.

H. T.

ÜENU Vändra osakond

2. oktoobril avas ÜENU Vändra osakond Vana-Vändra vallamajas uuesti lugemislaua, kus esialgu kasutada on umbes 10 ajalehte. Hiljem tellitakse neid veel juure.

Osakonna talvise tegevuskavas on mitmesuguste huviohtute (filmi- jne.) korraldamine. Jõuluks täiendatakse osakonna valduses olevat avalikku raamatukogu uudisajakirjandusega. Peale selle on veel kavatsus asutada oma orkestrit, kuna olemasolev puhkpillide orkester on liiga kallis, mis on küll loomulik, sest seal on mängijaid rohkem kui 10 km kauguselt.

SPORT ÜENÜ-S

Võistlused medalitele Alustes

Pühapäeval, 20. septembril korraldas ÜENÜ Sikana (Aluste-Sikana) osakond Alustes osakonna kergejõustiku 1936. a. meistervõistlused. Ilusa ilma tõttu kujunesid tagajärjed üsna headeks.

Tehniliselt kujunesid tagajärjed järgmisteks:

100 m jooks: I Karl Hansen — 12,5, II Anton Sternfeldt — 12,7, III Elmar Haas — 13,0. 400 m jooks (stopper rikines, aega ei saanud võtta) I A. Sternfeldt, II E. Haas, III K. Hansen. 800 m: I Richard Vaino — 2,27, II E. Haas, III A. Sternfeldt. Ketas: I Elmar Reier — 35,50, II E. Haas — 31,17, III A. Sternfeldt — 31,02. Kuul (vanade kuul): I A. Sternfeldt — 10,55, II K. Hansen — 9,83, III E. Haas. Kõrgus: I K. Hansen — 1,41, II A. Sternfeldt — 1,36, III E. Haas — 1,36. Oda (800): I A. Sternfeldt 44,04, II August Riemann — 37,96, III Hansen 35,62.

4 km jalgrattasõit: I A. Sternfeldt 7.27,5, II A. Riemann 7.30, III E. Haas — 7.48.

Noorte alad: 60 m: I Ülo Tiismaa 8,3, II Ernst Tammsoo 8,5, III Karl Rungi 9,0. 400 m: I Ü. Tiismaa — 67,0, II E. Tammsoo — 68,0, III Karl Rungi 70,0. Kõrgus: I E. Tammsoo 1,42, II K. Rungi 1,28. Kaugus: I Ü. Tiismaa — 5,20, II E. Tammsoo 4,96, III K. Rungi 4,07. Oda (800): I Ü. Tiismaa 29,65, II E. Tammsoo 24,79, III K. Rungi 23,90.

Võistlus toimus vanadel ja noortel medalitele. Üldvõitjaks vanadel 41 punktiga tuli Anton Sternfeldt, seega sai kuldmedali. Hõbemedalile 39 punktiga tuli Karl Hansen ja pronksmedalile samuti 39 punktiga Elmar Haas.

Noorte kuldmedali 28 punktiga võitis Ülo Tiismaa, hõbemedali Ernst Tammsoo 26 punktiga ja pronksmedali 21 punktiga Karl Rungi.

RINGKONNAVÕISTLUSED

3. ringkond

16. augustil korraldas Kehra osakond ringkonnavõistlused, milledest võtsid osa Aruküla, Rae ja Viimsi osakonnad.

Võistluse võitis Kehra osakond 172 p., 2. Rae osakond, 3. Viimsi ja 4. Aruküla osakond. Ühtlasi võitis Kehra osakond esmakordselt Keskjuhatusse rändauhinna.

Üksikute aladel kujunesid tagajärjed järgnevaiks. 100 m: H. Antje (Viimsi) 12,1. 800 m: E. Paalme (Kehra) 2,19,2. 3000 m: M. Schmieberg (Aruküla) 9,38,8. Kaugus: L. Nolk (K) 6,11. Kõrgus: L. Nolk 1,65. 100+200+300+400 m: Kehra osakond 2,25,3. Ketas: A. Tamm (V) 33,19.

Noorte alad. 60 m: R. Sallo (Rae) 8,1. 1000 m: J. Kiisk (K) 3,20,0.

Võrkpallivõistluses võitis Kehra osakond Viimsi osakonda 2:1 (15:3, 9:15, 16:14).

4. ringkond

3. juulil peeti Kuusalu, Hirvli ja Kodasoo osakondade osavõtul 4. ringkonna võistlused. Võistlused korraldas Kuusalu osakond, kuid võitjaks osutus napilt Kodasoo osakond.

Võistluste tagajärjed. 100 m: L. Jürgenson (Kuusalu), 800 m: E. Veetõusme (Hirvli). 3000 m: V. Lootus (H) 10,25,6. 100+200+300+400 m: Kodasoo osakond. Kaugus: R. Kütt (Kodasoo) 6,22. Kõrgus: E. Jaanis (Ko) 1,59. Kuul: E. Jaanis 13,27. Ketas: E. Jaanis 39,60.

Võrkpallivõistlusel kujunes järjestus: 1. Kodasoo, 2. Kuusalu, 3. Hirvli osakond.

6. ringkond

6. ringkonna võistlused toimusid Aaspere osakonna spordiväljakul 20. septembril. Väljastpoolt oli ainukesena võistlema ilmunud Vohnja osakond. Tasavägise võistleme järele osutus võitjaks Aaspere osakond 101 punktiga Vohnja 88 punkti vastu.

Märkimisväärne on asjaolu, et Aaspere osakond omab Kihlvere moisahoones ühes väikeste maa-alaga, kuhu kavatsevad rajada tulevikus korraliku spordivälja. Selline samm oleks aina tervitatav, kuna vist ükski teine osakond pole senini mõne spordiväljaku pärisperemees. Kindlasti nõuab väljaku valmistamine palju vaeva ning ajakulu, kuid — jõudu tööle!

Võistluste paremaid tulemusi: 100 m: M. Kalle (Vohnja) 13,4. 800 m: M. Kalle 2,31,0. 3000 m: M. Kalle 13,03,3. 100+200+300+400 m: Vohnja osakond 2,56,5. Kaugus: J. Kaskla (Aaspere) 5,34. Kõrgus: A. Kalle (V) 1,50 (1,55). Kuul: J. Kaskla 10,92. Ketas: K. Salumäe (A) 35,04.

Võrkpallivõistlus jäi pimeduse tõttu pidamata.

33. ringkond

33. ringkonnale väljapandud rändauhinna võitis jäädavalt Oru-Linnamäe osakond. Võistlused korraldas võitja osakond 20. septembril. Ainukeseks konkurendiks oli Martna osakond, kes arviliselt nõrgalt esinedes ei suutnud rändauhinna saastust mõjutada.

Võistlustel saavutati päris häid tagajärgi. 3000 m: V. Pross (O.-Linnamäe) 10,13,0. Kaugus: A. Schönberg (O.-L) 6,19. Kõrgus: A. Schönberg 1,55. Kuul: A. Schönberg 11,13.

Noorte alad. 60 m: F. Link (Martna). 1000 m: F. Link 3,24,8. Kaugus F. Link 5,24.

40. ringkond

ÜENÜ „noorem võsu“ (üldse on 40 ringkonda) pidas oma võistlused juba 30. augustil. Osa võtsid kõik ringkonda kuuluvad osakonnad, olgugi et vähese osavõtjate arvuga. Kuna üritus oli esmakordne, siis tuleval hooajal loodame sellest ringkonnast rohkem.

Võistlused korraldas Tsitre osakond ning tuli ka ringkonnavõistluste võitjaks.

Võistluste üksikud paremad tagajärjed. Kaugus: A. Niilo (Tsitre) 5,58. Kõrgus: A. Niilo 1,47. Kuul: H. Viitkar (T) 11,64. Ketas: E. Kiholane (Misso) 35,35.

Tegev-toimetaja: Vold. Vent. Vastutav toimetaja: August Meikop. Toimetus: Erika Viirsalu, Arvi Moor, Leo Soonberg, H. Tarand. Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lembitu 20.

Tallinnas, 27. oktoobril 1936. Trükkikoda „Estotruk“ Tallinn, S. Karja 8.

EESTI ÜHISTEGELINE

KINDLUSTUS-KESKSELTS

TALLINN, SUUR KARJA TÄN. № 19

POSTKAST 122

KÖNETR. 426-83

VASTASTIKUTE
KINDLUSTUSSELTSIDE
KESKKORRALDUS

● EDASIKINDLUSTUS

● NÕUANNE

TRÜKIKODA ESTOTRÜKK

SUUR KARJA 8. TELEF. 445-25

MASINALADU, AUTOMAAT-
TRÜKIMASINAD JA MÕODSAD
KIRJAD GARANTEERIVAD
HEA, KIIRE JA MÕÖDU-
KATE HINDADEGA TÖÖ

Sobiva materjali

sügis- ja talveriietuseks

leiate

A-S. „TEKLA“

riidekauplustest:

Tallinn, Suur Karja 15

Haapsalu, Ehte 2

Kuressaare, Kauba 2

Mustvee, Tartu 15

Narva, Peetri pl. 2

Petseri, Kaubarida 6/7

Tallinn, Pärnu mnt. 6

Pärnu, Laidoneri 6

Rakvere, Turuplats

Valga, Kesk 14

Viljandi, Tartu 6-a

Võru, Jüri 5-a

Jälgige uudisväljapanekuid meie kaupluste vaateakendel!

SEE

kaubamärk

kindlustab Teile kõrge-
kvaliteediga saadused:

kalossid, botikud, kummitarbed

KARI
JUGENS

UUS EESTI

ON
TABAV
SISULT
JA
SUUNALT

„UUS EESTI“

veergudel kirjutavad paremad jõud igalt alalt:

1. Suurte kogemustega erikirjasaatjad on välismail kõigis tähtsamates keskustes.
2. Kodumaa sündmuste jälgimiseks on lehel laialdane kaastöölise võrk üle terve maa.
3. Lehel on palju eriosakondi, kus eriküsimusi valgustavad vastavate alade vilunud eriteadlased. Iseseisvad osakonnad on majandusküsimustele, kirjanduse, kunsti ja kultuuri aladel, spordile, naistele, samuti on lehes noorsoonurk, filminurk, põnev romaan ja rohkesti pilte.

Lugege, tellige ja levitage „UUS EESTI“t“

Hind 30 senti.

S U U R I M

paberikaupade, kirjutustarvete ja raamatute ladu Eestis

Kirjastus-Ühisus

„**RAHVAÜLIKOOI**“ **KAUPLUSED TALLINNAS**

Harju tn. 48, omas majas tel. 444-39

Pärnu m. 10, pangamajas tel. 446-67

SOOVITAME

oma rikkalikust laost koolidele ja kogudele ilu-, jutu-, näite-, laste- ja teaduslikku kirjandust, igasuguseid raamatukogude rakendusmaterjale ja raamatute köitmise tarbeid.

Odav ja nägus raamatute köitmine kogudele.

Võtame vastu tellimisi välismaa raamatutele, ajakirjadele ja lehtedele.

Kirjutusmaterjale, kantseleitarbeid ja kontoriraamatuid. Pergamenti ja pergamiini. Valget, pruuni ja halli pappi.

Igasugust paberikaupa sise- ja välismaalt.

Trüki- ja köitetööde eritellimiste täitmine.

Hinnad mõõdukad. Teenimine kiire, vastutulelik ja ausameelne.